

RIIGIVANEM AUGUST REI

MUUSIKALEHT

VI AASTAKÄIK

1929. a. ilmub kord kuus, huvitava sisuga, hulga piltidega ja ilustustega ning värviliste kaantega.

Muusikaleht on vanem muusika-ajakiri Eestis, sellepärast loeb teda iga muusikaharrastaja. Äärmiselt odava hinna tõttu on ta kättesaadav kõigile.

Muusikalehe kaastöolisteks on kõik nimekamad eesti muusikamehed, heliloojad ja koorijuhid.

Tellimishind:

1929. a. pääle L. L. liigetele ja konservat. õpil. 1 kr.

Teistele — — — — — 1 „ 20 snt.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, „Muusikalehe“ levitajad koorides, koorijuhid, raamatukauplused ja ajakirja talitus: Tallinn, Rataskaevu 22. Saatke talitusele postmarke tellimishinna suuruses, siis saate „Muusikalehe“ aasta jooksul.

TELLIGE ENDILE ESIMESEL VÕIMALUSEL

MUUSIKALEHT

Toimetused: M. Saar, prof. J. Aavik, A. Krull, R. Kull, K. Leinus, L. Neuman, prof. A. Topman, T. Vettik, E. Vörk ja R. Savi

Riigivanemalt

„Muusikalehele“ Vabariigi XI aastapäeva puhul

Väikerahvaste eluõigust põhjendatakse kõige sagedamini sellega, et võrdlemisi väikeste rahvaste keskel on võrsunud terve rida väljapaistvaid vaimukangelasi, kes on inimkultuuri rikastanud suurte jäädavate väärtustega, mis aastatuhandete kestel jäävad rõõmu ja naudingu allikateks kogu inimkonnale. Sellest järeldatakse, et igal rahval, olgu ta suur või väike, peab olema õigus ise oma saatust määrata, ise oma üle valitseda ja oma kultuuri arendada, et oma jõudu ja võimist mööda kaasa töötada inimkonna üldiseks kultuuriliseks arenguks.

Oleks ilmaaegne nende mõtete vastu vaielda. Tuleb aga ühte silmaspidada. Kui väikerahvad tahavad saavutada silmapaistvaid tagajärgi kunsti või teaduse alal, et sellega võita omale väärilik koht suurte rahvaste kõrval, siis peavad nad püüdma üldist kultuuri-tasapinda oma laialistes hulkades eriti kõrgele viia, sest mida kõrgem on see tasapind, seda rohkem on shansse, et rahva keskel leiduvad loomulikud vaimuanded ei jää kiratsema ja ei lähe viljatult kaotsi, vaid saavad tõuget ja leiavad võimalusi väljaarenemiseks.

Eriti maksev on see küll vist helikunsti kohta. Mida enam leiab muusikaline kultuur teed laiadesse rahvahulkadesse, — milleks meie juures Lauljate Liit väga tänuväärilikku tööd teeb, (kõnelemata raadiost, mille revolutsioniseerivat mõju kultuuri alal meie praegu vist küll veel õieti aimatagi ei oska), — seda enam võib loota, et muusikalise anderikkuse idud, mis praegu sageli teadmatult närtsivad ja hukka lähevad, tarviliku tähelepanu ja äratuse osalisteks saavad, arenemise võimaluse leiavad ja läbi löövad.

Riigikogu esimehelt

„Muusikalehele“ Vabariigi XI aastapäeva puhul

RIIGIKOGU ESIMEES K. EINBUND

Vaim on, kes meid ühendab või kes meid lahutab.

Erinevad huvid võivad sundida inimesi minema lahkuvivaid teid, kuid ühine tunnete ja teadmiste ilm, ühised tahtedõuked ühendavad meid siiski tervikuks, kui nad moodustavad rahvast kandva aateilma.

Rahvuse aateid kandvad jõud otsivad rahvas meelsamini ühendavaid sidemeid, kui lahutavaid. Seepärast hindame rahvuspühadel palju kõrgemalt neid vaimuavaldusi, millel ikka ja alati ühendav suun.

Sõnaline kunst, kirjandus, teadus j. n. e. arendavad lahkuvivaid sihte palju rohkem, kui suur ning laialdane helidevald.

Nägematud helid on suure ning vägeva Rahvuse-Jumala, Vaimu kõige ustavamad jüngrid, kõige kindlamad teenijad.

Suured on inimesed, kellele antud kanda rinnas helidevõimu, et sellega ühendada kõiki, vallutada kõiki.

Tallinn,
veebruarikuu 15. päeval
1929. aastal

K. Einbund

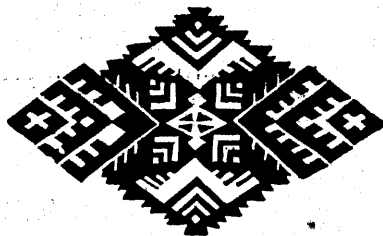

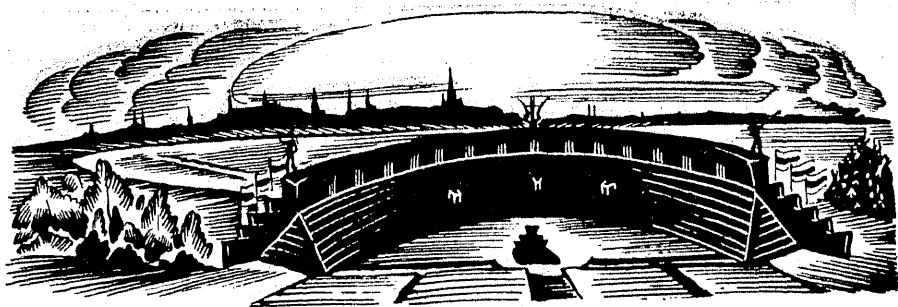
„Muusikalehele“ kirjutand Iseseisvuspäevaks veebruaril 1929
prof. K. KONIK:

Helikunst — hingede ühendaja

Kunstidest seisab helikunst kõige lähemal rahva hingele. Praegusel ajal, kus Euroopa rahvaste hingeelu põeb suurt kriisi ja otsib uusi eetilisi väärtusi, on viimaste leidmiseks kunstil eriline tähtsus.

Eesti rahvas võib olla õnnelik, et tema hinge lahutamata osaks on alati olnud muusika ja laul. Laul oli tema hinge kosutajaks pikkade orjaaastate murepäivil ja aitas mõjuvalt kaasa rahvustunde alalhoidmiseks. Muusika ja laul jäägu ka Eesti riiklise iseseisvuse ajal rahvale sõbralikuks toeks ja ühendavaks teguriks tema rahvuskultuurilistes ja rahvuspoliitilistes püüetes.

RICHARD ÖVEL

LAULJASKOND JA RIIK

VABARIIGI XI AASTAPÄEVAKS

Meil pole küll võimalust avaramat pilku heita eestlase kultuur-ellu endisel vabadusajal, kuid on põhjust oletada, et meie esivanemad ei seisnud omas vaimlises arengus väga palju madalamal, kui suured naabrid, kellega sõjaretketel meile väga edukaid kokkupuutumisi oli.

Rahva kui ka üksiku isiku vaimuelu väljendub teaduses ja taides. Ei üks ega ka teine ei võinud soodsalt areneda neil aegadel, mil võõras võim meil valitses. Ainukeseks vaimuelu väljenduseks oli vaid laul koos rahvaluulega. Seda ainukest võimalust ei ole jätnud meie rahvas kasutamata, vaid on arendanud seda sarnasele kõrgusele, mis meile au teeb. Pidi olema küll suur see vaimline pärandus, mida kõikide meie vaenlaste kiuste lõpulikult lämbutada pole suudetud. Aastast aastasse, põlvest põlve kanti edasi rahva hingeavaldusi ja need on jõudnud läbi aastasadadest uuesti vabaduseni, olles ise ühtlasi selle uue tänapäeva vabaduse kandvaks teostajaks.

Ärkamisaeg on tihedalt seotud jällegi lauluga. Tänavu saab 60 aastat täis esimesest laulupeost, mis oli oma aja suurimaks rahvuslikuks ettevõtteks ja veel suurema rahvusliku liikumise alguseks. On vast liialt öelda, et meie omale vabaduse oleme kätte laulnud, kuid et laul selles suures töös väga tähtsal kohal seisab, see väide ei vaja erilist seletust.

Iga järgnev laulupidu on annud uut hoogu rahvusliku iseteadvuse tugevnenemiseks, samm sammult, kuid kindlalt astuti edasi, kuni aeg kätte jõudis, mil meie vapper sõjavägi oma verrega punkti i pääle pani, annetades meile iseseisva ja vaba riigi.

Võiks vast kerkida küsimus, et mooramees on oma töö teinud, mooramees võib minna. Vast ehk ei olegi laulul enam seda suurt tööd nüüd, kus oleme saavutanud iseseisvuse? Kuid ei. See pole mitte nii. Ka tänapäev on lauljaskonnal suur, võib olla sama suur ülesanne täita, kui oli seda varemalt.

Meie oleme kätte võidelnud omale vaba iseseisva riigi, kuid sellega ei ole töö veel kaugeltki lõpule viidud. On tarvis kindlus-

**Vanemaid eesti seltskonna-
tegelasi ja riigimehi**

Vabariigi XI aastapäevaks

□

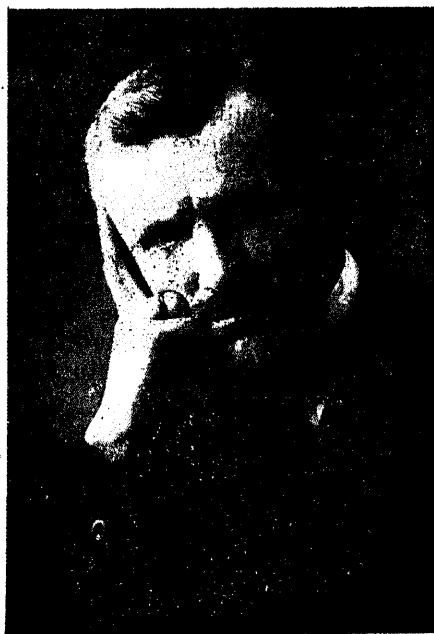
JAAN TÕNISSON

□

MIHKEL MARTNA

□

JAAN LATTIK

tada ja süvendada oma kultuuri — see teeb meid tugevaks. Füüsiline jõud on ju meil väike ja see ei võigi väga suureks areneda, vaimlisel arengul ei tohiks aga piire olla. Siin peame meie kõik oma jõu kokku võtma, selles vaimuelu ülesehitavas töös ei tohiks jõud raugeda. Väikest, kuid kultuuriliselt arenend riiki ei saa tänapäev väevõimuga olematuks teha ja just selles peaks olema meie tuleviku pant. Meil on olnud vaenlasi, on seda nüüd ja on neid ka tulevikus. Sellega peame arvestama ja meie kodu tuleb kindlustada ning eestkätt vaimlise relvaga.

Laul ei ole küll tänapäev ainukene tee selles suures vaimuelu ülesehitavas töös, kuid laul on siiski üheks kandvamaks tööriistaks sellel alal. Laul tungib rahvale lähedale, laul on paljudele kättesaadav. Tuletagem vaid meele, kui sageli inimene omi tundeid lauluga väljendab. Seda arvesse võttes, peaks laulukultuuri levitamise ja süstemaatilise levitamise vajadus selge olema. Laul rikastab meie kultuurisalvesi, ja ta ei jää sääluures mitte pinna-pääle, vaid tungib rahvale südamesse.

On juba alguses kord mainitud, et rahva vaimuelu suureks väljendajaks on kunst. Kunsti abil võib aga rahvast teatud teedele juhtida. Kunstnik võib oma geniaalse tööga vahel suurema teo korda saata, kui elukutseline poliitikamees aastate jooksul.

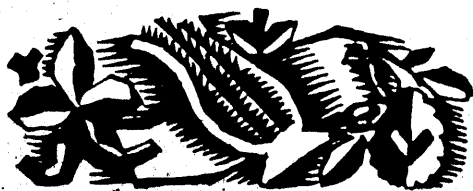
Meie kunstil on vabad võimalused arenemiseks. Muusika on vaid üks osa sellest suurest kultuuritööst, kuid vaadeldes lähemalt ja teie näete, et seni on ikkagi heliloojad need olnud, kes kaasa elavad meie rahva suursündmustele, ainult nende untes teostes peegelduvad rahva suursünnused. Nemad on suutnud rahvaga elavat kontakti leida ja alal hoida, neid on inspireerinud tööks see võitlus, mis oli meie rahvale võitluseks elu ja surma pääle.

Ja oleme rõõmsad, et see nii on. See annab julgust ka edaspidiseks tööks.

Et just helikunst rahvale kõige lähemale on jäänd, on vast seletatav ka sellega, et, nagu meie juba eelpool nägime, on ju laul ainukeseks kunstialaks, mida meie rahvas on suutnud säilitada igivanast ajast, seega on laul nagu kokku kasvanud rahva saatusega.

Eesti riik pühitseb oma XI aastapäeva. On põhjust jälle kord peatuda, vaadeldes tehtud tööd ja üles säädes uut kava veel suuremaks tööks.

Ka lauljaskonnale on vabariigi aastapäev verstepostiks tehtud töös. Lauljaskond on teadlik nendes ülesannetes, mis temal ka tulevikus oma rahva vastu täita on.

HÄÄLE-KULTUUR ÜHTLUSTATUD

KOORILAULU ALUSENA

L. NEUMAN

(L. Neuman'i referaadist peetud 28. det. l. a. koorilaulu instrktorite koosolekul)

Isiklistes kogemustes, mis koorijuhatamise kui ka osalt lauluõpetamise alal kogutud, tahaksin eelolevaga lühidalt jutustada neist, mis mul kogunud on viimase 3½ aasta jooksul koorijuhatamise alal. See viimane töötamisviis on hoopis teistel alustel ja täiesti lahku minev endisest käsitamisest, olgugi, et aastate praktika endisel töötamisel märksa suurem on olnud.

Tuleks küsida, mis sundis teistsugust töötamisviisi otsima? Kõigepäält: koori intonatsioon, mis ei rahuldanud. On huvitav vahemärkusena öelda, et alles hiljuti tuntud Tallinna arvustaja sõbralikku tähelepanu juhtis ühe Tallinna koori kontserdi puhul, tema arvates, „väiksele, kõrvalisele nähtusele“, nimelt, et koor mõnikord mitte samas helitõus ei lõpetavat, milles algavat!

Kui arvustajad seda „väikseks, kõrvaliseks nähtuseks“ peavad, siis peab see küll tähendama, et sarnase intonatsiooniga harjutud on, et teda harilikuks nähtuseks on hakatud meie koorilaulus pidama, ühtlasi vabandavaks.

Arvan, et kõrgete teenetega ja kogemustega koorijuht prof. Heikki Klemetti teile siin ses küsimuses rohkesti on rääkinud, ja minul ainult kahetseda tuleb, et ei saanud neist isiklikult osa võtta, kuid siiski lubaksin endale ühe abinõu pääle erilist tähelepanu juhtida, mis on annud häid tagajärgi mitte üksi intonatsioonis, vaid selles, mis meie tänane otsekohene teem on häälerühmade kui ka koori ühtesulavus. Ja veelgi rohkem: on aluseks ka korralikule ja ühtlasele hääldamisele.

See abinõu ise on puht hääle-kultuuri küsimus, teiste sõnadega: et hääd intonatsiooni, hääle rühmade ühtesulavust ja koori instrumendi paenduvust saavutada, ei tohi, meie koorijuhid, meile antud koorilauljaid mitte üksi nende antud loodushäältega võtta, vaid peame neid teatava algnõude, algmõõdupuu järele ühtlustama. Nii siis ei pea meie mitte üksi oma koori, vaid iga oma koorilauljat, iga koori laulja häält tundma õppima.

Kuid siinjuures peame meie ühe võimise omandama, mis ühine arstiga: olla kõige päält diagnost, tähendab kõige päält äratundma, äramäärama üksiku oma koorilaulja haigust, viga hääle tarvitamises kui ka hääldamises.

See ülesanne viib meid vokaal-dirigendi kuulmise küsimuse juure. Kas jätkub temale harilikust musikaalsest kuulmisest, mille ideaalina mõned absoluutset kuulmist peavad.

Olgu kohe öeldud: nõnda nimetatud absoluutne kuulmine aitab koorijuhti äärmiselt vähe. Ka siis, kus tema alati ilmeksimata tooni kõrguse äramääramises peaks olema, on temal ikkagi ainult kvantitatiivne kuulmine, see on, mis hääle kõrgust ära määrab, mitte veel aga kvalitatiivne kuulmine, mis määrab ära hääle kõlalise väärtuse, kõlalise kuju, kõlalise ilu, kõlalise asendi hääles.

Seni kui me sellele küljele erilist rõhku ei pane nii enese kui oma lauljate juures, on meil õige raske saavutada kooris ühtesulavust nii üksikuis erirühmis kui ka terves kooris. Veel rohkem: kui sagedasti oleme kuulnud, et absoluutse kuulmisega koorijuhid siiski kuulma peavad, kui äärmiselt ebapuhtalt nende oma koorid laulavad.

Nüüd tuleme siis ka küsimuse juure, et orkestri ja koori juht kaks hoopis iselaadi dirigenti on. Ja et väga ekslik on võhikute hulgas tihti kuuldud arvamine, et laulukoor mitte nii hääd kuulmist ei nõua juhilt nagu orkester, sest et kooris ju harilikult ainult „neli häält tarvis kuulata“.

Kui me tahame ühtlustamise ideaalile natukenegi lähemale tulla, siis ei ole meil mitte nelja häälerühmaga tegemist, vaid meil on tegemist nii mitme häälega kui mitu lauljat meie kooris on.

Nende iga üksiku häält peame meie tundma ja kuulma. Peame kuulma iga üksiku häälele omaseid vigu ja viimaseid kõrvaldama ja ühisele hääle kõla tüübile lähemale viima, kui tahame oma koori tõesti tagajärjerikkalt ühtlustada.

Aga, minu härrad, kas ei kõla see kõik, nagu mõne radikaalse kuid eluvõõra erakonna nõudmised, mis ilusad paberil lugeda, kuid mis osutuvad kättesaamatuks, kui minnakse neid elus teostama? Kui ideaal, kuid kättesaamatu ideaal?!

Sest kõigepäält: kus võtame meie tarvilise aja, nii lauljad kui juhid, et kõigi oma koorilauljate kallal niisugust detail — tööd teha?

Ja tõesti: see küsimus on mõtlemapanev küllalt; päälegi kus osa lauljaid ei taha palju oma hääle kallal mõtelda ega nokitseda, vaid laulab parima meelega „nagu nokk kasvanud“. Kuid siiski: on võimalik lauljaid ka häälekultuuri küsimustes huvitada, ja kui nähtavale tulevad tagajärjed kooris kui ka omas laulmises, siis on edaspidine töötamine kindlustatud.

Mida tuleks siis lauljatega ettevõtta, et saavutada koori ühtesulavust? Missugused peaksid olema sellele eelkäivad harjutused, eel tööd?

Tuleb hoiatada üleliigse teadusliku tarkusega tulemisega ja igasugu füsioloogiliste ja hääleanatoomia küsimustega. Soolaulu pedagoogile ja kunstilauljale ei tee need õigel ajal ja õigel mõõdul tarvitatuna, mitte kahju, kuigi ka siin laulmine, samuti laulmise õpetus ikkagi kunst on ja mitte teadus.

Pakase veebruari hällilapsi -- helikunstnikke

Prof. A. Kapp, sünd. 28. II. 1878.
M. Hermann, " 9. II. 1864.

E. Aav, sündinud 22. II. 1900.
Prof. J. Paulsen, sünd. 13. II. 1879.

Koorilauljate juures tuleb nende küsimustega veel tagasihoidlikum olla. Kuid siiski, praktiliselt peab küll ka koorilaulja niipalju teadma, et tema teisiti ja paremini oma häält hakkaks tarvitama, kui ta näiteks sügava hingamise omandab.

Et oma sügavat hingamist forsseerimata ja pingutusteta harjutama peab. Et laulmine ise muud ei ole kui kõlav väljahingamine, kuid et sääljuures üksiku heli kvaliteet ja kandvus seda rohkem võidab, mida vähesema õhu kvantumiga hääl sünnib. Nii et õhku suust mitte väljapaisata, väljatõugata ei tule, vaid nagu õhürüüpamise ettekujutuse abil õhku võimalikult tagasi hoidma peab, ohjastama laulmise ajal, mille abil ka pikemaid fraase ühe hingamisega saavutatakse.

Sääljuures on aga tähtis, et sügav hingamine sünniks kooskõlas hääle resonaatorite õieti tarvitamisega. See ongi pääküsimus. Tartus õpetas laulu oma ajal Venemaalt emigreerinud arst; tema õpilased mõistsid kõik õieti hingata, kuid ei mõistnud õiget tooni anda, sest et nad õiget hingamist mitte ära kasutada ei osanud laulus, häälele mitte õiget tugipunkti ega õiget hääle sünni leida. Need on aga olulised küsimused hääle kultuuris, aga ühtlasi ka punktid, kus laulopedagoogid kõige rohkem patustavad.

Koorijuhid, kes ei ole oma erihariduse poolest mitte lauljad, teeksid muidugi hästi, kui leiaksid näiteks — suvevaheajal aega nende küsimustega natuke ligemalt praktikas tutvuneda. Nad võivad oma koorilauljatele ja koorilaulule neis küsimusis tuntavat kasu tuua, kus nad siis järgmisi päänõudeid silmaspeavad:

1) oma koori võimalikult palju pianos laulda lasevad, kuid tingimata kõlavalas; tähendab vähesel õhuga sünnitatud resonaatoritesse juhitud pianos.

2) võimalikult loobuksid täishäälega laulude õppimisest, vaid ka seda samas pianos toimiksid;

3) kõrgeid noote harjutaks naistega päänääles, meestega tagasihoidud õhuga falsetis, teiste sõnadega mitte ei lubaks üleval rinnahäälega karjuda;

4) loobuksid hääleharjutusi alguses tegemast palju kiidetud häälikul „a“. Kõik praegu nimetatud nõuded oleksid tarvilikeks eeltingimuseks häälerühmade ja koori ühtesulavuseks.

Küsime nüüd kõige päält, mispärast siis pianos? On ju õige levinend arvamine, ja isegi mõnes lauluõpetuses toonitatud, nagu tuleks forte enne, nagu oleks forte kergem saavutada, kui piano, mis tähendaks alles viimast tippu, lõpulikku viimistlemist. — Sellel seisukohal on niipalju õigust, et forte siis pianost kergem on, kui häälesünnitamine valesti toimub, kui üleliigsed muskli ja kurgupigistused ei anna pianole võimalust vabaks voolamiseks ja selle, „ära lõikavad“, selle asemel et kandvalt heliseda lasta.

Hoopis ümberpöörduvalt on lugu sügavale hingamisele baseeruva heli juures. Seda on alguses just kergem pianos vabal sünnitada, kuna hääle jõud siin kasvab paralleelselt õige hingamise muskulaatuuri võime kasvamisega.

Mis aga äärmiselt tähtis on piano harjutamise juures, on seega ühenduses olev eelpool nimetatud lauljate kõrva ja kuulmise arendamine. Sest just pianos kuuleb ja tunneb laulja kõiki kõrvalisi ja vale pingutusi helis ja oma hääleaparaadi muskulatuuris palju selgemini, kui forte laulmises, kus tehakse eriti alguses ülelligseid ja otse häälele kahjulikke pingutusi, ilma et neis küllalt teadlikud ollakse. Kui edasi soovitasime ka uut laulu pianos harjutada, siis järgneb juba eelöeldust nende harjutuste tähtsus hääle arendamises, sest just siin pannakse ühtlasi alus koori ja tema üksikute rühmade ühtlustamises, kuna ka kooslaulus iga ebaühtlus pianos palju tundelikum on kui fortes. Mis aga pääasi: hingamisele baseeruva pianoga harjutatakse häälte paenduvust, pehmust ja liikuvust, ilusat seotud, helisevat liini ehk kantileenit, mis on teatavasti ilusa laulu esimene nõue. Enne kui kõrgete nootide poole pöörduda paar sõna selle kohta, miks oleks soovitav „a“ kui hääleharjutuse vokaalil loobuda.

Sellega ühenduses on olnud ka harilik nõue: hästi suu avada! Kahe sõrmevahelise laiune avaus! Ka see nõue on harjutuste alguses ekslik. Kui meie enestele meele tuleme, mis alguses sai öeldud, et üksik heli olgu sünnitatud võimalikult vähesel õhukvantsumiga, siis viib meid juba puht loogiline mõtlemine ja järelduse tegemine sinna, et vokaal „a“ kui ka hästi avatud suu ennem kaasaaitavad kui takistavad ülearust õhku välja voolamast. Kõlav hääle aga ei tohi mitte otse suust välja voolata, ta peab omale teed leidma, nagu takistuste läbi, et aga seega kuulajale just vabalt kõlada. Need n. n. takistused ei ole muu kui suust kõrgemal leiduvate ninakoopa ja pääresonaatorite ära tarvitamine. Nagu viiulil on keeled hääle sünnitajad ja puust kere kõla andja, nii on ka inimese juures häälepealad ainult häälesünnitajad, kuid kõla andjad pääs ja ka rinnas peituvad resonaatorruumid. Eriti pää resonaatorid on koolitamata hääles ärakasutamata jäetud, ja siin tulebgi ka koorilaulja natuke, kuid ettevaatlikult järele aidata. Kui aga selle sihi saavutamiseks soovime „a“-st loobuda, milline oleks siis soovitav häälik?!

Meie inimeste häälele sobib siin algusvokaaliks enamasti „o“ või „u“. Kuid kinnine „o“, nagu sõnas „loor“ ehk „noor“ ja mitte lahtine, nagu sõnas „lori“ ehk „nori“. Ütlen „meie“ inimestele, sest üksikuil rahvustel on oma hääle värvid, oma hääle iseäraldused ja ka omad vead. Vist peitub selleski osalt põhjus, miks meie noortel lauljail Itaalias õppimine enamasti on ebaõnnestunud, kuigi nad vast õpetajate juures õppisid, kes väga hääd õpetajad on olnud ja on itaallastele.

Nii siis ühte teatavat, kindlat vormi ühist kõlakuju teataval häälikul kõigile oma koorilauljatele nõudes, ligineme seega juba isenesest koori ühtlustamisele ja ühtesulavusele. Kuid senini siis ka ainult sellel ühel ehk paaril vokaalil. Kuid alguspunkt on antud; ja kui see leitud, siis on antud ka alus ja lähtekoht kõigile teistele häälikutele, neid lähendades ja kõlaliseselt gruppee-

rides sellele algvokaalile, millega juba teatav kõlavus saavutatud. Muidugi on saavutused seda suuremad, mida pikemat aega võimast alusvokaalil süstemaatilisi harjutusi teha, nii et kõlaline alus, vundament ikka tugevamaks läheb.

Vast nõuab veel natuke selgitust mispärast just „o“ või „u“ eelistamist leiab „a“ ees nii häälte kultiveerimises kui ka koori ühtlustamises.

Ta koonda b hääle üles — pää ja ninakoopa resonaatoritesse, kuna „a“ nagu suus laiali valgub ja isegi paljude juures kurgu pääle lasub. Just vähene suuavaus lubab kergemini õhku kokkuhoidlikult tarvitada. Kõrisõlm võtab kergemini tarvilise sügavama ja ühtlasi rahuliku seisangu. Kuid on ka juhuseid kus „u“-ga raske alustada, näiteks hääle juures, kellel kalduvus kurku nagu kinni nõõrida — siin peab väga peenelt kõrvaga jälgima, et vähese suuavause juures ka mitte kurku kinni ei surutaks. Veel on, eriti mõnel bassil, viisiks häält suu tagumisse ossa juhtida, mis väliselt õõnsas, tuhmis kõlas avaldub; neid hääli tuleb just „i“ või kinnise „e“-ga heledamaks teha ja enne rohkem suu esiossa juhtida. Üldse on paljude meeshäälte juures kasulik „i“ või „ü“-ga harjutama hakata. Mis puutub nüüd kõrgetesse nootidesse, siis on see küsimus eriti raske; veel raskem aga seletustega, olgu see kirjas või suuliselt, siin palju kasutuna. Kuid meie suure tenorite puudumise juures tuleb katsuda neid hääli arendada, väljammnes falssetist, kuid mis pääsi: ka siin — tagasihoid, vähese õhu tarvita-misega.

Kuna eriti noorte häältega moodustatud koorides tenorite küsimus otse troostitu paistis olevat, mis avaldus eriti teravalt meie üliõpilaste koorides, kus eriti tenorite paendumatuse ja alalise vajumise ning ebapuhta intonatsiooni tagajärjel kuigi mõistlik laul otse võimatu paistis olevat, muutus seisukord täiesti, kui eelpoolnime-tatud viisil akadeemilises meeskooris nelja aasta eest tööd alustati. Kolme aasta jooksul ei olnud mitte ükski repertuaar üle neljakümne numbri tõusnud, vaid mis pääsi intonatsiooni raskused kadusid, isegi väsitavatel ringreisidel; häälte vastupanu lubas kaks kontserti päevas anda, olles hääled kuni viimse lauluni intonatsiooni-puhtad, värsked ja paenduvad — ja ulatusküsimus ei sünnitanud enam raskusi. Häälte ühtesulavust ja ühtlasi diktsiooni selgust — ei olnud võimalik mul varem ka hää materjaliga segakoorides kauge- ltki mitte sel määral saavutada, õieti ei tuleks võrdlusena kõne alla, niivõrd suur oli vahe resultaates, mis oli võimalik saavutada väljammnes eelpooljutustatud töötamise viisil iga üksiku koori liikme hääle kallal, kuigi see aja puudusel võis sündida äärmiselt piiratud määral.

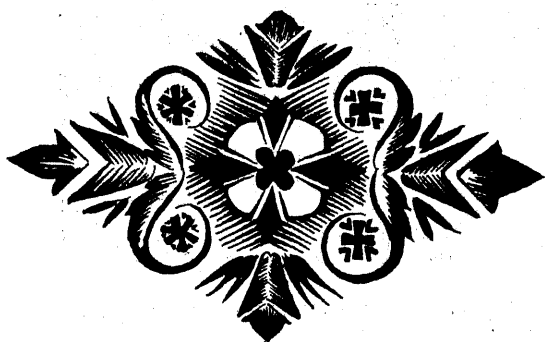
Mis puutub sõnade ja silpide korralikku hääldamisesse, siis ei nõudnud see eelpool kirjeldatud töötamisviisi järele mingisugust erilist harjutamist, vaid oli ühtlaselt vormitud häälikute loomulik tagajärg, liites umbhäälikuid kõlavatele ja kandvatele häälikutele

täiesti loomulikult, nagu kõnes, ilma, et umbhäälikud oleks nõudnud laulus kõige vähemat erilist käsitamist.

Küll aga nõuavad häälikud sagedasti kõnest lahkuminevat käsitamist, mille üle teoretiseerimine mitte kaugele ei viiks ja praktiliste näideteta vähe kasu annaks. Vist selgub nüüd eelpoolöeldust isegi, miks mina ei saa täna oma pääle võtta „uue laulu õppeviisi“ demonstreerimist, praegu jutustatud põhimõttel, kuna mul siin mitte käsitada ei ole koori, kellega neid eelharjutusi oleks tehtud, millest rääkisin. Küll aga oleks hästi mõeldav, et sarnase demonstratsiooni-harjutuse lähemas tulevikus korraldada võiks koorilauljate abil, kellega ülalpool nimetatud põhimõtetel on juba tükkkaega töötatud.

□

Referaadile järgnenud läbirääkimistel rõhutas kõneleja, et praegu eelseisvatel, kavatsetud instruktorite eeskujulikkul harjutustel referaadis jutustatud ja soovitatud töötamisviisi veel tarvitada ei saa. Vaid nii instruktorid ise, kui ka üksikute kooride juhid peaksid praktikas ülesseatud nõuetega tutvunema. Sellega ühenduses avaldati soovi (Ark. Krull), et tuleksid suvel mõni nädal vältavad kursused toime panna koorijuhtidele, kus neid referaadis ettekantud häälekultuuri algnõuetega koorilaulus tutvustatakse. Nimetati Narva-Jõesuu, kus korteriküsimus raskusi ei sünnitaks ja kus võimalik oleks nii lektoritel kui kursustel, kes juba aasta läbi töös olnud, ühtlasi natuke puhkust leida.

Prof. JUHAN AAVIK

DARGOMŌŽSKI OOPER „RUSSALKA“

(Aineil. Ettekande puhul „Estonias“.)

On üldiselt tuttav meie suure naabrirahva — venelaste — suur kunstide harastus ja loomulik anne neil aladel. Väga mitmesugustel põhjustel on saanud vene muusika meie rahvale lähedaseks ja armsaks. Seda on küllaldaselt tõendanud küll sümfoonia kontserdid, küll ooperi etendused, kus vene helitööd saavad ikka erilise menu osaliseks. Ei peaks ka siis mingit põhjust olema neid meie oma ja teiste rahvaste teoste kõrval mitte pakkuda — veel enam — neid

A. S. DARGOMŌŽSKI (1813.—1869.)

võlks ülaltähendatud põhjuseil isegi eellstada mõnesugusel määral — seda rohkem, et nad oma kunstilise sügavuse kui ka tehnilise küpsuse poolest on kõrge tasapinnal ning viimseil aastakümneil on vene muusika teinud kogu kultuurilises ilmas suurt võidukäiku.

Meie „Estonia“ ooperis on senini lavastatud kolm vene ooperit — „Eugen Onegin“ ja „Padaemand“ — mõlemad Čalkovski loomingust ja Rubinsteln'i

OLGA TOROKOFF-TIEDEBERG
Mängib nimiosa ooperis „Russalka“

„Deemon“. Kuna neljandana tuleb Dargomõžski „Russalka“ (Näkineld), mille esietendus on lähemal päevil, siis tahaksime mõne sõnaga valgustada pääle teose enda ka selle tekkimise ajajärku ja autorit. Dargomõžski looming kuulub ajajärku, mil vene kunstmuusika hakkas vabanema võõrastest mõjudest ning saavutama rahvuslikku algupära. Selle tähtsa ajajärgu rajaja oli küll Glinka (1804—1857.) oma ooperite „Elu Tsaari eest“, „Ruslan ja Ludmilla“ ja sümfooniliste töödega, kuid Dargomõžski oli sellele vene muusikale nii tähtsa ajajärgu mõjuvaks edasiarendajaks ja täiendajaks, mille reaalseks tõenduseks ongi pääasjalikult tema populaarseks ja armsaks saanud „Russalka“.

Vene rahvas on rikas omapäraste, sügavate kunstipäraste rahvaviisidega. See rahvamuusika leidis aga ristiisu poolt, mis tuli venesse Büdsantsist ja kandis askeetlist iseloomu, halvaks panemist — isegi tagakiusamist, nagu üldse keskajal kiriklik mõju ilmalikkude kunstide edenemisele eriliselt kaasa ei tunnud. Peeter Suur tõi Venesse ühes teiste Lääne-Euroopa reformidega ka ilmaliku muusika sallitavuse — isegi harrastamise. Muusika pidi elustama seltskondlist elu, suursugustama pidulikkude protsessioonide ja paraadide helki ning tõstma meeoleolu perekondlis-pidulistel koosviibimistel — nõndanimetatud „assambleidel“. P. S. järeltulijad edendasid seda algatatud ilmaliku muusika arendamist.

XVIII sajangu keskel — Anna Joanovna valitsemise ajal — asutati Peterburisse itaalia ooper kapellmeister Araia juhatusel. Viimane kirjutas muusika Sumarokov'i tekstile „Zefal ja Procris“, mis esimese vene ooperina vene artistide poolt a. 1755 suure toredusega Peterburis ettekanti, kuigi selles teoses pääle vene keele teised rahvuslikud elemendid puudusid. Sarnane veneeelse ooperi- etenduse katse ei suutnud siiski kuigi suurt vastupanu avaldada itaalia ooperile, mis Katarina II ajal ikka suurema hiilgusega tegutses Peterburisse kutsutud itaalia heliloojate Sarti, Paesilio, Cimarosa ja teiste juhatusel. XVIII sajangu lõpul mängiti Peterburis ka saksa oopereid — nõndanimetatud „Singspiele“ (laulumängud), samuti ka prantsuse koomilisi muusikalavalisi teoseid. Nende kolme rahvaste — rohkem aga küll eriti kahe viimase eeskujul, hakkaski arenema vene rahvuslik ooper — sisuga lihtrahva elust, rahvusliku olu ja kom- metega. Sellel alal loodi mitmed ja mitmed teosed, millede lähemast kirjeldu- sest teemi laiavalgumise kartusel peame loobuma. Olgu ainult tähendatud, et kõik need katsed, vaatamata rahvuslikust sisust ja motiividest, olid ja jäid siiski õige tubliski võõramaigulisteks, kunstilises mõttes diletantlisteks katseteks. Kuid nad said laiares rahva hulkades väga populaarseteks ja aitasid mõjuvalt kaasa äratundmisele rahvusliku ooperi vajadusest.

Nagu XVIII sajangu saksa „Singspiel'is“ peitus tulevase saksa soololaulu idu (Schubert), nii ka vene XVIII aastasaja rahvuslikust laulumängust tekkis vene romanss — pseudorahvuslik kunstilaul, mis XIX aastasaja algul hakkas õitsema sarnaste heliloojate — diletantide loominguil kui Aljähjev, (1787—1851 — kuulsa „Õöpiku“ autor) Varlamov, (1801—1848) — „Krasnõi sarafan“), Gurilev (1802—1856) j. t., kuna ooperi alal sai tuttavaks Verstovski, (1799—1862), kes oli õige andekas ja sai võrdlemisi tolle aja kohta korraliku muusikalise hariduse (klaver, viiul, teooria). Tema kirjutas mitu ooperit, milledest eriti tut- tavaks sai „Askoldi haud“. Verstovski, olles 35 aasta jooksul keiserlikkude teatrite Moskva osakonna ülemaks, oli suur teatri olude parandaja ja rahvus-liku suuna propageerija.

Samal ajal oli Peterburis keiserliku ooperi juhiks pika aja jooksul venestun- nud itaallane Kavos (1776—1840), kes oma hää hariduse ja energilise töö tõttu märksa tõstis tasapinda säälses ooperis, mis oli enne prantsuskeelne, kuid vii- masel ajal ikka rohkem veneliseks muutus. Kavos lõi mitu ooperit vene tekstile — saksa „Singspielide“ stiilis, milledest eriliselt tähtis on „Ivan Sussanin“, millisele sisule ka Glinka oma „Elu Tsaari eest“ lõi, mis loomulikult oma eel- käija välja tõrjus.

Kogu mainitud heliloojate-diletantide ajajärk on nagu ettevalmistuseks uuele järgule, millega algabki õieti vene rahvusmuusika kunstiline periood ja mille rajajaks oli Mihail Ivanovič Glinka, keda vene muusikaajaloolased nimeta- vad geenuseks ja kes tõesti vene muusikalise rahvageeniuse andmetel lõi oma monumentaalsed ooperid, millede ideedel on arenend pärastine rikkalik vene rahvusmuusikaline vara — paljude ooperite ja sümfooniliste teostega, mis ikka rohkem ja rohkem vallutab kogu kultuurilist ilma.

Glinka esimeseks järeltuljaks oli Aleksander Sergejevitš Dargomõžki. D. sündis 3. veebr. 1813. Tuula kubermangus, kus tema vanemad sõjapõgeneja- tena ajutiselt elutsesid, põgenedes pääletungivate Napoleoni väesalkade eest. Isa oli riigiametniku seisusest ning sai oma teenistuse lõpul põllise aadeli ja kindrali aukraadi. 1817. a. asusid vanemad Peterburi, kus noor D. sai hää koduse har-

„RUSSALKA“
PÄÄTEGELASI
„ESTOONIAS“:

PR. VEEM,
K. OTS, K. VIITOL
JA B. HANSEN

duse. Tema vara ihmsiks tulnud muusikalist annet ei takistanud vanemad edasi-harimast, võimaldades talle õppida klaverimängu, viiulit ja laulmist, millistel aladel ta oma suure loomuliku muusikaalsuse tõttu väga hästi edenes, nii et juba noorest east võitis seltskonnas suure populaarsuse kui osav pianist, sümpaatne kvartetist ja hää lauluõpetaja; ta enese ütelse järele — „polnud Peterburi seltskonnas ühtegi tuntud lauljat-asjaarmastajat, kes tema juures ei oleks kasutand tema laulutunde ehk — vähemalt — tema nõuannet.“ Ta esimesteks kompositsioonideks olid lihtsad, naiivsed, kuid maitsekad romansid, mida ta produtseeris seltskondlistel muusikaõhtutel vanemate majas või jälle mitmesugustes päälinna muusikaharrastajate ringides. Tutvus Glinkaga avaldas suurt mõju ja huvi ta muusikalisele arenemisele. Glinka suhtus nooresse diletandisse suure sümpaatiaga, leidis temas suuri muusikalisi võimeid ning andis talle oma Berliini professorilt D e h n'ilt toodud kompositsiooni reeglite vihud, mis osutusid D. pääaegu ainukesteks kompositsiooni õppimise vahenditeks. Muuseas — ta ei hinnanudki kuigi kõrgelt teoreetilise stuudiumi tähtsust, vaid pidas palju tähtsamaks fantaasiat ja kogemusi, millised vaated ta loomingle ei suutnud anda seda tehnilist tasapinda ja kunstilist suurust, kui eeldasid ta suure anded ja muusikaline meel. Sellele vaatamata osutavad ta küpsemad tööd — eriti „Russalka“ — veenvat tunnet ja haaravat kunstilist tõe. D. on väga osav äärmiste kontrastide muusikaline kujutleja: komism ja tragism — need kaks muusika-dramaatilises kunstis nii tähtsat haru — lelavad tema muusikalises väljenduses elulise ja sügava lahendaja. Sellest tingitud, kaldus tema tung ka päämiselt ooperi loomingle. Ta esimesteks lavalisteks katseteks olid ooperid „Esmeralda“ (1839) Viktor Hugo „Pariisi Jumalaema kiriku“ ainest säätud librettole ja kantaat „Bachuse pidu“ (1848) — Puškin'i tekstile, mille varsti ümberkujundas üheaktiliseks ooperballetiks. Oma kapitaalase ja populaarsema teose „Russalka“ kavatses ta juba 1843. aastal. Selles tuttavas Puškin'i poeemis, mida ise librettoks kujundas, leidis ta rea tugevalt haaravaid, psüüholoogiliselt elutõelisi dramaatilisi situatsioone, mis teda inspireerisid võimsale loomingle.

„Russalka“ tegevustik sünnib Dnjepri kaldal vene osa-vürstide valitsemise ajajärgul. Noor vürst on huvitatud ilusast möldri tütrest. Tema tunnetele vastab tundeline Nataša palava armastusega. Vürst peab aga oma sotsiaalse seisukorra dikteerimisel abielluma oma seisusest pruudiga. Kuuldes seda vürstilt, hüüab Nataša suures ahastuses Dnjeprisse, mille järelusel mölder hulluks läheb. Teises aktis on vürsti pulm bojaaride ja teiste piduliste osavõttel. Isamees toimetab pulma kombeid ja hoolitseb piduliste lõbusa tuju eest. Häkki kostab väljast Nataša kurblik laul, kes jõkke hüüates näkineiuks muutus (sellest ka ooperi nimetus). See tööb eksitava dissonansi rõõmsasse pidu tujusse ja pulm lõppeb pahases meeoleolus. Kolmandas aktis õhkab vürstinna vürsti järele, kes pääle pulmades on muutunud kurvameelseks ja sugugi kodus ei püsi, vaid keda ikka „tahtmatult tõmbab nelle kurvadele kallastele mingi saladuslik vägi.“ III akti teises pildis ongi vürst sääl, kus ta kohtab möldriga, kes nõdrameelsena hulgub metsades, nagu kiskja loom. Äratundes vürsti hakkab ta sellelt oma tütart nõudma ja vürst pääseb tema võimusest ainult käsipääle appiruttavate oma jahiseltsiliste läbi.

IV akti I pilt kujutab näkineiuade veealust riiki. Nataša on nende kuninganna. Oma tütrekesele, kes temalt vürstiga veealuses riigis sündinud ja kes vahepääl maa pääl käinud ning vanaisaga kokkusaanud, käsib ta vürsti külla kutsuda

enese juure. Viimases pildis saabki väike näkineid vürstiga kokku ja annab talle ema kutse edasi. Sel momendil kostab ka kaugelt Nataša kutsuv hääl. Ilmub vürstinna ühes saatjaga ja pärast mölder. Väike näkineid hüppab vette, tema järele likkab mölder vürsti, keda uppudes näkkidest veealusesse riiki viiakse.

Nagu sellest kuivast ümberjutustusest näha, on sisu osalt reaalne — elulis-dramaatiline, osalt jälle fantastiline. Tabava muusikaga tõlgitseb Dargomõžski selle süshee tugevalt ja mõjuvalt. Otse haaravad on siin mitmed kohad — kujutatud sügava tundega — nält. Nataša lahkumine vürstist, hullumeelne mölder, kes end arvab olevat vana kaarna. Võrratu rahvusliku huumoriga toob ta möldri muusikalise iseloomustuse esimeses pildis, samuti isamehe, vürstinna kasuõe Olga laulukese „Ükskord küla tänaval“ ja mitmed koorid. Näkineidude koor ja üldse veealune riik jälle annab veetleva fantastika ja palju luulelist ilu. Rahvusliku alatooniga tabavuse mõttes on Dargomõžski Glinka vääriliseks järeltulijaks. Ta ei ole ilmekuses, meloodilise rečitatiivi psükooloogilises tõelisuses Glinkast sugugi vähem — isegi ületab viimase dramaatiliste stseenide sügavuses kui ka koomiliste joonekeste iseloomustustes. Ta osutub sügava psükooloogilise tundjana, kujutades mõnikord kergete, peente joonekestega tegelaste hingelisi elamusid. Ja lõpuks — kõige tähtsam suure publiku suhtes — ta mõjub oma võluvate viisidega, mis tahtmata soojalt ja südamlikult hinge vallutavad, ülendades tundeid kaunimate liiiriliste puhangutega.

„Russalka“ on ja jääb vene klassilise ooperi žedöövriks veel kauaks, kauaks ajaks.

Kõigi ülalmainitud omaduste tõttu osutub selle esilavastus ka meil, loodetavasti, sündmuseks.

MIHKEL LÜDIG

MIINA HERMANN

65 A. SÜNNIPÄEVA PUHUL

Vähestel on õnn pühitseda oma 65 aastast sünnipäeva nii värskena, täis energiat ja elu, kui Miina Hermann seda teha võib. Närviline kunstniku elukutse, kõige oma raskustega ja ärritustega on vähe mõjunud meie lugupeetud heliloojale ja tegelele. Vähestel on ka õnn oma töövilja nii maitsta kui Miina Hermann'il. Pikk konarline tee on käidud, nooruse unistused täide läinud, mitte ainult kunsti- vaid ka rahvuslikul alal, töö on tunnustatud, tänulik rahvas kannab teda kätel ja tarvitab iga juhust et temale lugupidamist avaldada.

Eluloolised andmed Miina Hermann'i kohta on üldiselt tuntud, tuletame meele, et ta on sündinud 9. veebruaril 1864. aastal Raadi vallas, Tartu lähedal, Kõrvekülla koolimajas, õpetaja tütreana. Tolleaegsed koolimajad olid meie rahva muusika-elu keskkohaks, enamjagu kooliõpetajaid juhatasid mängu- ja laulukoores, nii et väike Miina oma esimesed eluaastad mööda saatis muusikalises õhkkonnas. Vanematelt päris ta oma muusikaande, sest isa kui ka ema olid tuntud muusikategelased. Tartus ja tema ümbruses valitses Miina Hermann'i lapsepõlve ajal muusikaline elevus, mille algatajaks ja õhutamajaks oli Tartu Maarja kiriku pastor, praost A. H. Villigerode. Selle rahvamehe õhutusel olid tekkinud pea igas koolimajas laulukoorid, kes neljahääliselt laulu edendasid, nii ka Miina Hermann'i isa juures. See ümbruskond ei jätnud mõju avaldamata tulevasele heliloojale ja tegelele. Kuid hääd muusikalised anded ja kindel tahe olid päätegurid, mis Miina Hermann'i edasi viisid. Tutvus Dr. K. A. Hermann'iga, kelle õpilane Miina Hermann lühikest aega oli, mõjus otsustavalt noorukese pääle ta elukutse valimisel. Lõpetand Schulze tütarlaste kooli Tartus, asus Miina Hermann 19-aastase noore neiuna teele Peterburi, et säälises konservatooriumis muusikalist haridust omandada. Meie elukutselised helikunstnikud teavad kõik, mis tähendas Peterburi konservatooriumis õppida. Kui palju energiat ja tervist pidid enamjagu eluülespidamise hoollitsemise eest ohverdama, muusikatunde otsides ja andes või teisel teel raha teenides. On teada kuidas meie anderikkam helilooja R. Tobias käis klavereid häälestamas ja kuidas tema kodust kaasa toodud puukastil magas toakese nurgas. Puudus ju meie helikunstnikkude vanematel aineline jõud et oma lapsi edasiõppimisel toetada. Seda suuremat tunnustust väärrib Miina Hermann'i energia, et tema noore neiuna neid raskusi ei kartnud ja kindlasti oma eesmärgile püüdis. Konservatooriumis viibis M. Hermann 7 aastat. Ta oli esimene eesti nelu, kes kõrgema muusika erihariduse omandas. Pääle konservatooriumi lõpetamist elab Miina Hermann veel mõne

aja Peterburis, siis sõidab Saksamaale, Leipzigi, kus tutvuneb säälse muusika-eluga. Saksamaal esineb Miina Hermann mitme orelikontserdiga ja asub siis kodumaale, Tartu elama, et ennast muusikalisele ja rahvuslikule tööle pühendada. 1894. aastal asutas ta oma segakoori, kellega pea kõigis kodumaa linnades, ja ka välispool, suure eduga kontserte andis. Need laulukoori kontserdid avaldasid meie koorilaulu arenemisele suurt mõju. Miina Hermann'i segakoor koosnes häädest häälest, ettekanne oli muusikaliselt hästi välja töötatud, eeskavad sisaldasid eesti ja teiste rahvaste laule. Õieti võiks tõendada, et sellel ajal paremat laulukoori meil Eestis ei olnudgi. Loomulik, et igal pool, kus Miina Hermann oma kooriga oli esinend, püüti jõudu koondada, et samasuguseid tagajärgeid saavutada. Miina Hermann'i laulukoor tutvustas kuulajaid eesti rahvaviisidega, mida juhatajana ise oli harmoniseerinud. See on Miina Hermann'i üks suurematest ja tähtsamatest teenetest meie rahvusliku helikunsti arenemises. Rahvas sai oma enese lauluvise kunstilises raamis ja ettekandes kuulda, rahvas hakkas taipama, milline väärtus on rahvaviisidel. Nimetaksin seda aega õieti murranguks eesti muusika ajaloos, sest sellest ajast päle hakkavad võõrad laulud, enamasti saksa, meil nagu teisele kohale jääma. Kooride repertuaarist leiame ikka rohkem ja rohkem oma laule, pääasjalikult neid, mida Miina Hermann oli ettekandnud ja trükkis avaldanud „Miina Hermann'i kontserdi laulude“ nime all. Isiklikult tuletan meele, kui suurt mõju just eesti rahvalaulud minule avaldasid, kui neid esimest korda kuulsin koolipoisina Pärnus, Miina Hermann'i kontserdil. Minule avanes nagu uus ilm, nagu midagi iseäralist; instinktiivselt pöördusid mu mõtted ikka rohkem ja rohkem rahvamuusika poole. Alles aastate jooksul, saksa ümbruskonnast vabanes, sain sellest mõjust tõsisemalt aru.

Sedasama, mis laulukoorist öeldud, pean ka kordama Miina Hermann'i orelikontsertide kohta. Miina Hermann oli esimene, kes rahvahulkasid kunstilise orellmänguga tutvustas. Ei ole vististi Eestis ühtegi kirikut, linnas ega maal, kus Miina Hermann mitte ei ole orelikontsertidega esinend. Rahvas, kes muidugi orellmuusikast palju aru ei võinud saada, kuulas aga siiski suure põnevusega orellmängu, seda oma arusaamise järele tõlgitsedes.

Mäletan kuidas minule Halliste kiriku juures üks maamees päle Miina Hermann'i orelikontserti ütles: et „küll ta lõhkus seda orelit ja vihastas kuni viimati õige viisil kätte sai: „Meil tuleb abi Jumalast“. Ligi kümme aastat töötas Miina Hermann sõna tõsisel mõttes rahva keskel, temale laulu ja mängu kuulutades, kuid siinjuures peab rõhutama, et mitte ainult laulu ja mängu ei pakkund Miina Hermann oma rahvale, vaid ühes sellega propageeris tema suurel viisil rahvuslikke aateld, oli jõu ja nõuga abiks seltskondliku elu organiseerimises, toimetas laulukooridele uusi laule ja noodimaterjali kätte, õhutas rahvast laulma ja seltside elust osa võtma jne.

Tänane sünnipäevalaps võiks ise kõige paremini jutustada, kui suured hulgad tema käest nõu on küsinud kõige mitmekesisematel aladel, mis rahva elu korraldamisse puutusid. — See töö ei ole tänase päevani veel lõppend. Meie näeme Miina Hermann'i praegugi Tartus suure agarusega igast tööst osavõtmas, laulukoori juhatades, noorsugu õpetades, isamaa armastust noortes kasvatades; ei ole märgata, et aastad tema töövõimet oleks vähendanud, ehk tema valmustus oleks kahanend, väsimata jätkab ta oma tööd. —

Miina Hermann'i muusikalisest tähtsusest on õige palju kirjutatud, kõneldud, sellele ei tea midagi uut juure lisada. Ajaratas veereb edasi, elu ei seisa, vaid areneb igas omas avalduses. Helikunstnike on rohkesti juure tulnud, muusika areneb päevast päeva, teadmised kasvavad, heliloojad rajavad uusi teesid, rahvuslik muusika on lapsekingadest välja kasvand, rahvuslik helikunst on tõeks saand — ei ole enam unistus.

Loomulikult ei jõua Miina Hermann nüüd, omas vanas eas, enam sammu pidada, ei ole ka tarvis, keegi ei lähe seda tema käest nõudma. Meie teame mis Miina Hermann on teind, meie oskame seda hinnata; katsume tema sammudes kõndida, laenama tema käest vaimustust, tuld ja armastust oma rahva ja isamaa vastu, siis võime ka mele kindlad olla, et oma kohustusi oleme täitnud ja igaüks jõu ja ande kohaselt kaasa aidanud ühisele kallile asjale — kodumaa helikunstile.

Sünnipäevalapsele aga soovime südamest õnne, palju aastaid ja jõudu edespäidiseks tööks!

Tallinn, 9. veebr. 1929.

ENN VÖRK

A. DVORÁK'I V SÜMFOONIA

(Ettekande puhul Ringhäälingus 5. märtsil s. a.)

XIX a. s., kui tšehhid oma iseseisvuse tagasi said, tärkasid säälmittmed heliloojad, kes modern-tšehhi muusika loojaks said. Tähtsamad neist olid P. Kriškovski (koorilaulud), B. Smetana (ooper „Müüdnud mõrsja“ j. t.), ning Anton Dvorák. Viimane elas aastast 1841 kuni 1904. Suure menu osaliseks sai Dvorák oma ooperitega „Russalka“ ja „Jakobiinid“, ning sümfooniatega — arvult viis, millestest viimase juures, selle muusikalise sisu ülevaate saamiseks, vähe peatame.

Viienda sümfoonia õige nimetus on „Uuest ilmast“. Ta on Ameerikas viibimise ajast sõpradele kirja asemele loodud, et igäuks veenduks, kas ta võõrsil veel endiseks on jäänud. Tervest teosest, omapärasest kunstniku kirjast, peegeldub suur armastus vana ilma — oma isamaa vastu. Päämuljet Ameerikas viibimisest tunneme mõne neegri ja indiaanlaste rahvamuusika originaal viisist, mis üksik-lausetes ettetulevad. Ameerika neeger väljendub muusikas pääaegu ainult rütmi, kuma indiaanlaste viiside juures ka meloodiat näeme. Sellepääle vaatamata, et Dvorák oskab hästi ühendada rahvaviise kunstmuusikaga, leiame Ameerika viisimaterjale võrdlemisi vähe, mis oleneb arvatavasti sellest, et selle iseloom sümfooniale liiga võõras on.

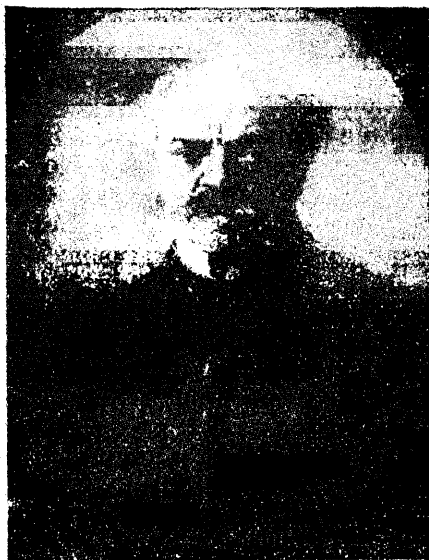
Sümfoonia esimene jagu — Allegro — algab pikaldase sissejuhatusega vaikselt sünkopeeritud motiividega, minnes celloid flöötideni, millega ühineb ka terve keelpillide rühm unissoonis. Teravalt astuvad puhkpillid sisse. Midagi tähtsat on juhtunud, mingi suur pööre. Uues helitõus tulevad ka uued motiivid — esile tõusevad helid kuulutavad pääteemi (näide I), mille esimeses jaos metsasarv nagu igatsusest ja ootusest kõneleks, kuma teises jaos klarinetid ja fagotid tormilist häädmeele ja rahulolemist avaldavad. Ootamatult katkeb see; rõõm nõrgeneb, kõhkleb, vangub. Seisame hariliku, igapäise psükooloogilise juhtumise ees: hinge ülendav meeleolu kaob äkki millegi tühja asja mõjul, mis silma haaranud. Esineb väike barbaarne viis (näide II), mis viib meid uude ilma, vähemalt kultuurivõõrale pinnale. Metslaste viis, ülemminnes viiulitele, haarab terve orkestri pillid kaasa. Helilooja fantaasia on mõneks ajaks neist veidratest motiivest vallutatud. Tahetakse küll neid tõsise

bassiviisiga eemaletõrjuda aga säääl kõlavad kuueteistkümmendikud edasi ning puupillid annavad veel uusi motiive juure, trillerites ja julges rütmis õhtumaalasi osutades. Sellega lõpeb ka terve esimese jao teemigrupp.

Algab teemide n. n. läbitöötamine: teine teem, arenedes suurendatud kolmkõlakts, mis mõne takti kestel järjest vaiksemalt heliseb uinub helilooja luulelend vallutatuna uutest mõjudest. Otsekui unenäos esinevad teemide äärmused — teise teemi algus ja esimese teemi lõpp, mida mängivad cellod ja puupillid. Niipea, kui esineb pääteem täielikumal kujul, on terve unelma iseloom kadunud. Iga osa sellest pääteemist püüab ennast vägivallaga maksma panna. Alles lõpul, pääteemi valitsemisel, tuleb rahu ja selgus.

Sümfoonia teine jagu — Largo — jääb enamalt jaolt kuulajaile kergesti meele. Ta on omapärase, rahuliku ja unistava iluga, nagu pildid kõrbest või lagendikust. Vaikus, vaatepiiri laius, kuid ühtlasi päikse hiilgav virvendus mõjuvad meeleolurikkalt. Mõnes muusika lauses leidub sarnadust Borodin'i ja Rimski-Korsakov'i töödega. On mingisugune uus harmonii, heli, mis vanemate helimeistrite tõis ainult Liszt'i „Ungari Rhapsoodias“ tähele võib panna. Dvorák kirjeldab oma Largos arvatavasti Ameerika rohtlaante muljeid.

Alguses kuuleme orelihääle ja kellahelina sarnases pühaliku akkordeelmängu vaskpillidel. Siis mängib inglissarv pääteemi (näide III). See on rõõmsa palvesoleku, lapseliku süütuse hääle, meeltülendav ja ühtlasi armas. Lause laieneb klarneti ja fagoti kaasnängul 16. taktiliseks laulukeseks. Korduvad sissejuhatavad pühalikud akkordid. Sellele järgnevad viiulid vaikselt teemiga, mis sarnleb kolmejärgulise laulu keskmise jaole. Lõppsõna on jälle inglissarvel. Metsasarv kordab nagu kaugemas vastukajas esimese jao motiive. Varjud sõudvad. Arvesse võttes esiteks erutusi, mis hiljem väljendub keelpillide rütmis, siis vaikset kõla, milles terve jagu esineb ja kolmandaks rahvusliku värvingut viisis, võime seda jagu helilooja kodumälestusena mõista. Kuna sõnalises luules võimata on mitmesuguseid ettekujutusi ja tundeid ühel ja samal silmapilgul väljendada — võimaldab seda muusika. See jagu kordub, kuid nüüd juba viiulite juhtimisel. Triooli teemile toovad puupillid korduvaid ja tugevaid kontrapunkte esile. Kuid nagu suuril vaimulikuil pühil sageli juhtub, et vagade tseremooniaga ühineb kirju laot, nii ka siin. Järgneb iseloomustav teem (näide IV) esiti puupillides, hiljem keelpillides, kihutades seda metsiku lõbususega ja kiirusel, nagu see omane vaid looduserahvail. Trompetid lisavad pöörasusele viimase tipu, kuid järgmisel hetkel tuletavad nad üle piiri sattunud mänguriistade seltskonnale koosviibimise tõsidust meele. Ootamata toovad nad esile Largo pääteemi alguse. See järgneb silmapilkselt oma algujus — inglissarve ettekandel. Kui teem üle läheb viiulitele, tundub kolmes fermaadis imeline takistus. Lause vaibub luuleliselt, — otsekui õõ laotab end üle maa. Lõpul kuulame veel kord pühalikke, pikaldas, sissejuhatavaid vaskpilliakkorde.

ANTON DVOŘÁK

Sümfoonia kolmas osa — Skerzo — avaldab pääjaos valjut humoori (näide V). See valjus on vähem jao meloodikas kui seades. Kohutavate löökidega teatab ta oma ilmumist sissejuhatavais taktis, ohjeldamatult keelpillidest läbi kihutades, ilmub siis täielikult, kuid siiski dissoneerivate, rahuldamata akkordes. Teist korda endale teed otsides, astub talle klarnet metsikult vastu. Kuuleme sellejärel terve keelpillide kogu suurendatud kolmkõlas ning kui ta lõpuks fortissimos õnnetusviisi läbiviib, asuvad jälle metsasarved kõike ümberlökkama, leides ka toetust puupillides. Ainult bassid viivad veel Skerzo pääteemi edasi, viimaks raugeb ka see. Kõige korralageduse vastu astub üles trio jagu, vähe pikaldasena pääteemiga (näide VI).

Trio mõlemid teemid püüavad selgitada Skerzo jao siamaalset imelikku käiku, miks tõusis naljast tüli. See rahu, mida mängivad esiteks puupillid, hiljem cello, ei kesta kaua — selles teemis näeme nagu järellüüdu inglissarve teemile sümfoonia teisest jaost. Ilmub jälle Skerzo pääteem, kuigi väga tasa ja molli asemel duur kõlas. Ilm halveneb: meeleheitlikult edasihiiliv üleminek ja modulatsioonilause, kus trompetidel kaunis suur osa, areneb pääteemi läbiviimine, millega ühinevad viiraks ka bassid, lõpetades teemi kiirelt, nagu katkestatult. On jäänud vaikseks — kuuleme puhkpillide korduvat hüüdu ja viiulitel tuimalt ja ükskõikselt kvindi käikusi, millega pääteem algas. Järgneb rahuline mäng lihtsal tantsuviisil (näide VII), mis meid saksa rahvusmuusikale, Dvořáki suure eelkäijale Fr. Schubert'ile lähendab. Selle teemile seltsivad hiljem uued viisirikkad motiivid, kuid mitte kauaks. Lihtne tantsuviis

võtab esikoha omä kätte. Selle isesuguse säadega on Dvorák oma sümfoonia kolmanda jao äärmiselt individuaalselt iseloomustanud. On tarvitatud küll harilikku vormiskeemi, kuid sellele on antud isesugune seisukoht. Vaimliseks pääjaoks Skerzos on jäänud õieti viimane motiiv — lihtne tantsuviis (näide VII). Skerzo viimases osas kuuleme mõnd sümfoonia esimese jao teemi osi. Lõpul mängib trompet veelkord Skerzo tantsuviit, sellega oma tähtsust allakriipsutades.

Sümfoonia neljas, viimane jagu — Finaal — algab N. Gade sümfoonia sarnases ballaadivormis. Võimsalt kostab vaskpillidelt pääteem (näide VIII), mis suure hooga ülelähleb indiaanlaste, vast ehk ka puritaanlaste sõjalauluks iseseisvuse sõjast. Kui terve orkester viisi lõpetanud, väljendub võidumeel mitte enam pühalikus vaid ilmaliku iseloomuga teemis (näide IX), milles tundub võõrmaalist omapära. Päähelitõus teist korda esinedes, kaob kiirelt vähendatud septakkord kokkukõlla. Ootamatult astub sisse klarnet — igatsust isamaa ja sõprade järgi jälgendav motiiv. Sellele eeleegilise teemile, mida viiulid edasiviivad, järgneb lõbus motiiv (näide X), millest viimane osa kannab ülemeelikku värvingut, millega

Allegro molto. J = 136

I *Klar. ja Fag.* II *Fl. ja Ob.*

Mestasarv *Mestasarv*

III *Largo J = 52* IV

V *Molto vivace. d. = 80* VI

VII *Molto vivace d. = 80*

VIII *allegro con fuoco. J = 152*

IX X

M *fz fz fz fz*

Näiteid kirjutuse juure: „A. Dvorák'i V sümfoonia“

ühineb viimaks ka cello ning koos fagotiga muudab motiivi humo-ristlikuks. Siin tundub vähe sarnadust sümfoonia kolmanda jao — Skerzoga — tantsumotiiviga. Teemide läbitöötamise kestvusel vaheldub see kojuigatsuse motiiv — nagu seda nimetada ehk võime — uue ilma motiividega. On kuulda järjest esile tõusvat inglissarve teemi — sümfoonia teisest jaost. Kõrvale asub finaali pääteemi algus, säälsamas kõlab metsasarve teem millega sümfoonia algas — n. n. ootuse motiiv. Arvatavasti algab sõit koju poole, vähemalt luulelennul.

Vähe aega võitlevad veel helilooja hinges vana ja uus ilm. Järgneb rahulikuma osana finaali pääteem, vaikselt mängituna metsasarvel ja kohe pääle seda kuuleme kojuigatsuse teemi ja jumalagajätmise motiivi uue ilmaga. Otsus on kindel: reis kojupoole algab rõõmsalt.

RINGHÄÄLINGU SAATEKAVA ÜLEVAADE

Käesoleva aasta jaanuarikuu jooksul ettekantud paladest võiks nimetada kõigepäält Haydn'i g-duur sümfooniast „Torm“ ning Beethoven'i IV sümfooniast ringhäälingu 12 liikmelise orkestri poolt, mille eel lühidalt seletusi anti teose muusikalise sisu kohta. Et orkestri väiksearvuline koosseis ei võimalda teoseid küllalt varjundirikkalt esile tuua, jätab praeguse orkestri mäng (pääle mõne üksiku pala) tihti n. n. „salongi maitse“ mulje järele.

Huvitavaks ettekandeks kujunes Toivo Kuula trio, kus mängisid päälinna tüsedamad jõud: hra H. Schütz (viiul), prof. R. Bööcke (cello) ja V. Padva (klaver). Kahjuks töötas jaam sel õhtul halvasti, mis aga tihti kuulajaskonna poolt solistide arvele pannakse, kuigi nad laitmatult ettekandsid.

Raadio teel edasiantav VI rahvakontsert „Estoonia“ kontsertsaalist hr. M. Lüdigi juhatusel pääsis hästi mõjule. Kavas oli pääle muu A. Glasunovi IV sümfoonia ja E. Griegi klaverikontsert a-moll hra P. Lüdigi ettekandel.

Mozarti ooperi „Don Juani“ ülekanne „Estoonia“ teatrist, võrreldes eelmiste ooperi ülekannetega, oli palju parem. Kahjuks jäi „Estoonia“ lavastuse X pilt, kus Dona Anna ja Don Ottavio mõlemil ilusad aariad, tegelaste haiguse tõttu ära.

Solistide ettekannetest võiks tähendada kõigepäält hra L. Juhti (kontrabass). Ta tunneb end oma riistal kaunis kodusena. Natuke võõrastav on siiski kuulda kandvaid meloodilisi palasi. Kandle hefinad (pr. V. Bogdanovskaja ettekandel)

on raadios väga kenad. Hästi kõlasid Hasselmann'i „Jõuluminasjutt“ ja „Gitana“ ning Glinka „Kahtlus“ viiuli ja cello saatel.

Lüürilise baritoni omab hr. J. Möttus, kes on võitnud paljude sümpaatiat. Ta hääel sarnaneb väga tenorile. Proua Mikk-Kruul'i ettekanded on alati meeleolulised olnud, kuid kõrgemad helid (arvatavasti ülekande tehnilisest olukorrast) ei pääse raadios nende tugevuse ja vibreerimise tõttu hästi mõjule. Puhtalt ja selgelt kostsid prl. M. Korjus'e koloratuuriid Meyerbeer'i „Dinorah“ ettekandel. Noore laulja esinemised on huviga jälgitavad. Kahjuks on talle eesti keel võõras. Kuulajaskonna huvides oleks soovivat, et laulja suuremat tähelepanu pööraks eesti keele äraõppimisele, päalegi on ta rahvuselt eestlane.

Karl Viitoli bariton on diktsioonilt väga selge. Hästi kõlasid Serenaad ja Rondo ooperist „Faust“ orkestri saatel.

Prof. R. Eööcke't soovitakse kuulda tihemini, sest ta oskab oma cellol kuulajaskonda köita.

Miks on ringhäälingu kavas vähe duette? Kauga aja järele laulsid pr. H. Einer ja hra K. Ots Mascagni duetti ooperist „Talupoja au“. Siinkohal olgu tähendatud, et pr. H. Einer'i hääel on raadio jaoks väga sobiv (ka kõrgemad helid).

Vaheldušt pakkusid puhkpillide kvartett Schvegl'er'i sonaadiga koosseisus: kaks flööti ja kaks metsasarve. Metsasarve heli on raadios üks paremaid. Kuuldavasti puuduvad need pillid ringhäälingu orkestris; see on üks põhjus, miks orkestri ettekanded nii ühetoonilised on.

Kava järgi kanti ette Kreutzeri sonaati nr. 2 viiulile ja kontrabassile, kuid viimast oli vaevalt kuulda (arvatavasti oli kontrabass mikrofoniist liiga kaugel). Selle eest kõlas hästi L. Juh'i kontrabassi solo Bruch'i „Kol Nidrei“ ettekandel kahe viiuli, viola, cello, klaveri ja kandle saatel.

Akadeemilise Noormuusikute Seltsi muusikaõhtu kava oli pääasjalikult eesti helitöist, kus noored muusikud esinesid laulu ja instrumentaal paladega.

Moodsad laulukesed orkestri saatel hra P. Maerz'i ettekandel tulid hästi kuuldavale. Tal on enam ettekannet kui laulu hääel.

Viimasel kuupäeval oli kirjanduse õhtu, kus esinesid hrad A. Antson, J. Oengo ja J. Jaik. Ühel neist oli meeleolu arvatavasti „kaunis hää“.

Riigikogu eelarve kõnet ja selle vaielusi anti raadio kaudu edasi jaanuari kuu jooksul kolm korda, millised ülekanded kestsid ka veebruari kuu algul. Huvi nende vastu on suur.

Grammofoni plaatide kaudu pakuti päale muu ka kuulsat Kurt-Attenberg'i VI sümfooniast, mis möödunud aastal Fr. Schubert'i vaimus kirjutatud sümfooniaste võistlusel sai esimese auhinna (10.000 dollari). Huvitavad olid Stravinski Petruškast „Suur karneval“ autori juhatusel ja Saint-Saënsi „Loomade karneval“, kus hästi immiteeriti loomade hääli.

Mainitud read on kokkuvõteted, mis raadio kuulajate poolt kirjalikult ja suusõnal teada antud. Edespäidest esinemistest, ringhäälingu kavast, orkestri ja solistide ettekande üle, nende häid ja halbu tõlgitsemisi ja esinemisi, palutakse lahekesti teateid saata ringhäälingu programmikomiteele („Estonia“ teater), et ka eeskava kokkusaadmisel võiks enam sidemeid luua kuulajaskonnaga.

Jaanuari kuul Tallinna Ringhäälingus esinend soliste:

Prof. R. Bööcke
(cello)

H. Schütz (viul)

V. Padva (klaver)

V. Bogdanovskaja
(kannel)

MIHKEL LÜDIG

J. AAVIK'U HELITÖÖDE KONTSERT

(45 a. sünnipäeva puhul.)

Estoonia Muusika Osakond on austava töö teinud ja palju vaeva näinud J. Aavik'u helitööde kontserdi korraldamisega tema 45 a. sünnipäeva puhul ja sellega muusikaharrastajate tänu ära teeninud. „Estoonia“ kontsertsaali oli 3. veebruaril palju rahvast kogunud, et heliloojale, kes kontserti juhatas, tehtud töö eest oma lugupidamist ja tänu avaldada.

J. Aavik on alles 45 aastat vana — sellega täies meheas, terves jõus, nii et tema loomismõime veelgi kasvada ja areneda võib. On ju teada, et nendes aastates inimese loomise võime küpsuse suhtes oma kõrgeinale tipule jõuab.

On vara tema töödele kriipsu alla tõmmata ja lõpuotsust teha. Kuid heidame pilgu sellele, mis on tehtud — ja tehtud on palju ja väärtuslikku. Kujutame omale ette aega, paarkümmend aastat tagasi, mil eesti laul, s. t. rahvuslik laul, oli nagu noor oras väetamata põllul, nõrk, kidur, kiratsev, mil puudusid hoolsad töötajad rahvuslikul muusikapõllul, mil enam jagu meie heliloojaid ei olnud veel süvenenud meie rahvusliku laulu iseloomu, olles võõra mõju all, siis hakame seda rohkem Aavik'u püsiwat, rangemata tööd hindama.

Aavik'u siht oli algusest pääle kindel ja selge, tema kasvatas ja hoolitses nõrga orase pest ja võib juba praegu rahuldusega rikkaliku lõikuse pääle vaadata.

Aavik'u helitööde salvest leiame palju kuldseid, mitmekesiseid teri, instrumentaal ja vokaal muusika alal. Seda muusikat ligemalt silmitsedes ja temasse süvenedes näeme alles, missuguse armastusega ja hoolsusega tööd on tehtud: kõik on siile, läikiv, korrektne, ei ole haganaid hulgas. Kuid pääle töö läigib meile ka igast teosest see jumalik säde vastu, mille Vanemuine tema südamesse pannud ja mis avaldub ilus, võimuse ja sügavas armastuses oma isamaa ja rahva vastu. Kõne all olev kontserdi eeskava, kuhu oli mahutatud ainult osa koori- ja soololaule, tõendas seda meile täiel mõõdul. Kuulsime oma rahva hingeelu avaldusi mitmekesistel juhustel, alates lapsepõlvest („Lapsepõlve mälestused“), siis noorus ja armastus („Anna istus akna all“, „Oh ma isegi ei tea“), pulmapiidu („Sõõge langud, jooge langud“), lesepõlve („Leske naine“) jne., ka leidsime eeskavast koduseid loodusepilte („Õhtul“, „Kevadel“), nalja („Pisike pimp-pambuke“) ja lõpuks vägevast „Laulu võimu“, milles nii spontaanselt meie rahva usk laulu võimusesse avaldub, sest „Ei mind jõua ohjad hoida, ohjad hoida, köied kõita, pilved pikadki pidada, taevas laia talitseda: see on laulu võim!“

Aavik'u laulud on rahvuslikud, nende teemid on kas rahvalaulud või rahvuslikus stiilis loodud, kõigist neist kõlab meile vastu rahvuslik iseloom. See iseloom on pääasjalikult õrn, luuleline, osalt omapärane naljakas, suurt draamatikat ja temperamenti on põhjapoegadel vähe, erandeid on, kuid vähe.

Aavik kuulub esimeste hulka, tema on tüübiline eesti loomus, ta ei mürista, ei praksi, ei vihasta, tema laulud on täis õrnust, täis luulet; tema laulab kevade ilust, kallist isatalust, koduigatsusest, ema armastusest, sõprusest, päikese paistest, aga mitte vaenust, tasumisest, õnnetusest jne. Oma tundmusi avaldab Aavik viisirikastes helides, neid meisterlikult, suure teadmistega, maitserikkalt kokku põimides. Lauluhääli käsitab helilooja kui orkestri üksikuid pille, neist palju värve esile manades, nende registreid meeleolu kohaselt tarvitades, — sõnaga, Aavik'u kooriinstrumentatsioon on meisterlik. Laulude harmooniaist leiab palju omapärasust, mis rahvusliku muusika iseloomuga kooskõlas, niisama ka huvitavaid rütmilisi võtteid.

Nagu üleval tähendasin, ei ole Aavik'u looming veel lõppenud, vaid meie ootame, et tema sulg veel suurel arvul meie rahvuslikku muusikakirjandust rikastab.

E. M. O. koor täitis oma raske ülesande väga hästi, iseäranis meeldivad ja kõlarikkad on naishääled, kuna meeshääled nõrgemad on. Kus on meie noored mehed? Kas nemad ainult poksivad, suusatavad, maadlevad jne.?

Füüsiline kehakultuur on häa asi, kuid tähtsam on vaimu-kultuur, sest kehakultuur on ainult abinõuks vaimulisele kultuurile. Kui ilus oleks kui meie parim eesti laulukoor areneks veel ses suhtes. Üht etteheidet ei saa koorile tegemata jätta, nimelt on sõnade väljarääkimine puudulik, raske on ilma sõnaraamatuta laulude sisu jälgida, sellel alal oleks paranemist vaja.

Soololaulud kandis ette pr. H. Einer maitserikkalt, iseäranis õnnestus „Sööge langud, jooge langud“. See laul on Aavik'ul iseäranis õnnestund ja peaks küll iga meie lauljanna repertuaaris aset leidma. S. Mamontov'i asetäitja kaasmängija klaveril ei seisnud ülesande kõrgusel.

Juhan Aavik, kes kontserti juhatas, sai suurte kiiduavalduste osaliseks, paljud laulud korraliti rahva tungival nõudmisel, annetati väärtuslikke kingitusi, lilli; loeti ette suur hulk telegramme sise- ja välismaalt. Olgu see õhtu Aaviku'le ergutuseks tulevaseks tööks, rahvas oskab seda tööd hinnata ja oma poegadest lugu pidada.

□ □ □

Teisi kontserte Tallinnas

Rahvakontsert „Estoonias“ oli 20. jaanuaril. Juhatas M. Lüdig. Kavas oli Glasunov'i 4. sümfoonia, Sibelius'e „Finlandia“ ja M. Lüdig'i „Avamäng“.

„Estoonia“ ooperikoor andis à capella kontserdi 27. jaanuaril. Juhatas V. Nerep.

Vaimulik kontsert Jaani kirikus oli 3. veebr. Esines orelikunstnik P. Pressnikoff, bass Zvetkov, viiulil Pappmehl ja bratshel Geltz ning Al-Nevski katedraali laulukoor J. M. Gordejev'i juhatusel.

Rahvakontsert prof. J. Paulsen'i 50-aastase sünnipäeva puhul oli 10. veebr. „Estoonias“. Juhatas juubilar. Kavas muuseas Čaikovski „Romeo ja Julia“, Rimski-Korsakov'i süit oop. „Lumineid“. Solistina esines A. Pappmehl.

LEENART NEUMAN

VESTE

Tõsisel ja lõbusal mälestusi prof. J. Aavik'u Tallinna auõhtu puhul

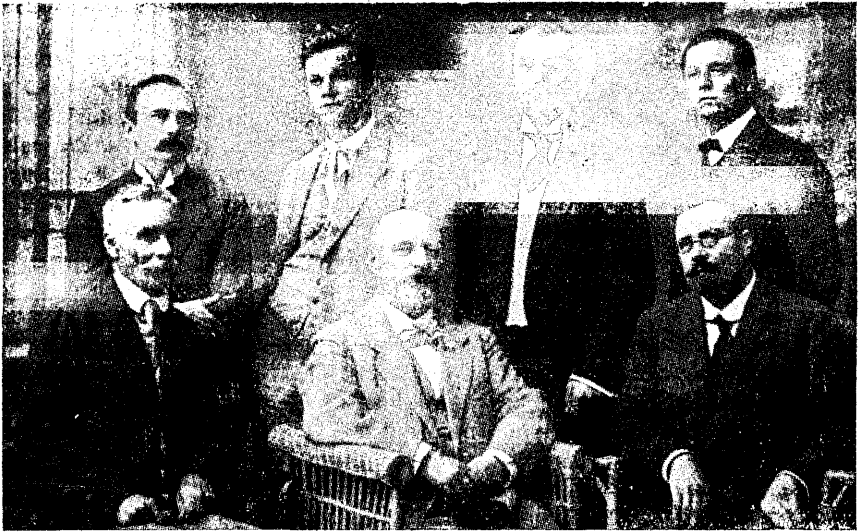
Aastaarvu, päeva ja kellaaega enam ei mäleta, millal üksteisega tuttavaks saime. Kuid selgesti on meeles, et sügisel 1907. a. olime kokku juhtunud Tartu Maarja kiriku orelikoori pääle: Juhan Aavik, Mart Saar, Peeter Penna ja mina. Oli nimelt kiriku kontsert. All istus publik, muidugi hõredalt, nagu see kiriku kontserdil olema peab, kooridel sirutasid omi kaeltu paar, kolm kuulajat, et paremini näha.

Mart Saar istus pingil ja puhkus õhku oreliviledesse, muidugi tolleaegse lõõtsatallaja lahkel kaastegevusel. Juhan Aavik puhkus oma vasktrompeti ja mina oma hääletorusse. Mispärast Peeter Penna oma kõrvad just nende paljude torude avause lähedusse oli säädnud, ja mitte all kuulajate hulgas ei istunud või jälle üleval vahtijate seltsis ei seisnud, seda ei tea ma ütelda. Nii siis me andsime kolmekesi kontserdi — oma esimese, kolmekesi koos. Päännummer oli muidugi Mart Saar, juba seepärast, et tal kõige vägevam ja mürarikkam pillimärakas kasutada oli, millega ta päälegi, nagu kuulsite, üksi toine ei saanud. Kuid ka mulle üles tolkorral pääle kontserdi kadunud Maarja kõster Juhan Kurrik komplimendi: ma olevat kõvemini laulnud kui kunagi varem. Täna ma tean, et kui lauljale muud ei öelda, kui seda, et ta hääle tugevamaks on läinud, ja muud mitte midagi, see temale niisama tunduma peab, kui ümmarguste kalduvustega neile, kes tahab sihvakas olla, öeldakse: „Te olete, preili, hästi kosunud“. Nii siis — tolkorral ma veel laulda ei mõistnud, vaid alles karjusin oma „karjääri“ esimestel sammel.

Juhan Aavik oli oma trompeti mängu kunsti juba lõpetanud või lõpetamas (vaata biograafilises leksikonis!) ja mängis äärmiselt mahedaid toone. Võin teile isegi ütelda, mida ta mängis: Bachi aariat nelipühi kantaadist, mida naishääled meil mitmesuguses väljaandes, hääs ja odavas, on pakkunud, sõnadel: „Mu uskuja süda, nüüd laula ja kiida“.

Praegu hakkan aimama, kas me viimaks sääit orelikoorigil Aavik'uga ka tuttavaks ei saanud — vähemalt on ta mulle niisuguse näoga meele jäänud, nagu ei oleks me enne seda veel mitte üksteisega tuttavad olnud. Tõeld huvitab muidugi, missugune see nägu tal siis oli. Austatud naislugejat palun juba tolleaegsel pildil järele vaadata, mitte ei julge vastutust oma pääle võtta Tele ees kirjelduse tõetruuduse eest.

Kuid meestele võin küll jutustada, missugust muljet Aavik meisse jättis. See oli natuke hõffem, ja mitte enam Maarja kirikus, vaid „Vanemuise“ saalis. Oli mingisugune pidu õhtu, kas „häätegevaks otstarbeks“ või rahvaviiside korjamise

Augustil 1916. Pääle taimetoidu dineed A. Läte juures

Istuvad: A. Läte, J. Vihtol, A. Kapp. Seisavad: A. Kalnlm, J. Aavik, M. Saar, L. Neuman

Ülesvõte uuemate eesti helitööde [kontserdi puhul Tartus
2. detsembril 1916

Heiloojaid, luuletajaid, kellelt rohkesti laule oli eeskavas ja kontserdi tegelasi
Istuvad: A. Läte, K. E. Sõõt, ja pr. P. Brehm. Seisavad: J. Aavik (kolm päeva
pääle kõrgushüpet üle värava), Dr. Bernakoff, L. Neuman ja M. Saar

hääks. Muidugi ikka kunstniku „lahkel kaastegevusel“, ehk teiste sõnadega kunstnik laulis või mängis maksuta. Tol ajal olime nimelt kõik alles veel niisugused idealistid, et meie kunstniku pääle kõrge aukartusega vaatasime, kes oli midagi „säälpool maailma“ või „tähtede taga“ sarnast olevust, keda maised asjad ei huvitanud. Kes pidi võima elada söömata, joomata, või jälle kosus ja toitit end oma helidega ja noodisabadega. Olgu nii või teisiti, kuid kindel on, mille eest oma pää võin anda, mida senini veel ial teinud ei ole, sest nagu näete on ta mul veel otsas, et Aavik tol õhtul (ja tol ajal!) tasuta mängis. Ja võin pääaegu kindel olla, et see õhtu ikka rahvaviiside korjamise hääks oli, sest Dr. Oskar Kallas, see meie hellivanavara salvede truim ja suurim aidavaht, oli ka peol. Dr. Oskar Kallas'ele ei võlgne meie mitte ükski pääaegu kõik, mis meil eesti rahvaviiside alal korjatud, vaid temal on veel haruldane omadus õigel ajal ja õigel kohal haruldaselt tabavaid märkusi teha inimeste ja olukordade kohta.

Aavik tuli siis sel õhtul, kui tema nummer järjekorras oli, tasase, vaikse sammuga, trompet käes ja lapseilme näos, näitelavale, kui kõrval istuja Dr. Kallas kõrva lausus sõnad Piiblist sest tõsisest Israéli mehest.

Ja tõepoolest: Aavik ei võtnud mitte ükski oma maheda tooniga mängus, vaid selle tooniga, mis temal inimesena oli ümberkäimises ja avaldustes inimestega. Vihastada ta siis üldse veel ei mõistnud, aga naerda — s ü d a m e s t .

Südamlikkus ja ehtsus, olla niisugusena nagu sa oled — see on olnud inimese ja helikunstniku Juhana Aavik'u omadus ikka, ja paistis silma juba esimesel kokkupuutumisel temaga.

□

Paar aastat hiljem. Mart Saar elas siis Tartus, Kalamehe tänaval, kui ühel päeval tema juure sisse astudes, kohe esimese uudisena teada sain: „Vanemuine“ on Juhana Aavik'u suviste kontsertide orkestri juhiks valinud. Mina ei mõistnud tolkorral veel esimesel pilgul aru saada, mis see tähendab, kuid Mart Saar'el oli see selge: ta oli väga rõõmus ja ütles „nüüd saame „Vanemuises“ muusikat“. Mart Saar'el oli õigus ja Juhana Aavik'u töö on siin juba teisel korduvalt hinnatud.

Kuid Juhana Aavik ja tema kaaslased ei esinenud sugugi ikka ainult tasuta. Kindla kuupalga kõrval 15 rubla, mis oli pääaegu juba niisama palju kui veneaegsel tähtsal ametnikul, „kardavool“, ja mida Aavik „Vanemuise“ muusikaosakonna juhatamise eest sai, siis kui ta Cherubini requeemi, Haydn'i „Loomist“ juhatas, olid Aavik'ul siiski veel väga suured mammonalised kalduvused, ja ta tahtis kindla kuupalgale ikka veel kõrvalteenistust juure... Üks neist Aavik'ut kui meie tolaeagseid muusikamehi tabanud kurikalduvusi on mul veel praegu meeles. Valmistasin end ülikooli lõpuksami vastu kaugel linna „kärast“ Lause kirikumõisas, kus olin seks võimaluse leidnud tolaeagse kirikuõpetaja Joh. Köpp'u lahkes majas. Sääli korraldasime siis ka ühe Mart Saar'e kirikukontserdi. Selle kontserdi sissetulek andis palju päämurdmist ja oma matemaatika osavuse vilmast väljakraapimist ning kulude arve kokkutõmbamist seks, et Mart Saar'ele oleks järele jäänud „puhast kasu“ üks vene rubla. Muidugi tasus Mart Saar selle vene rublaga ausasti ära oma kroonukohustused reisisipileti eest Tartu-Jõgeva ja tagasi ja mõni kopik jäi puhast päälegi.

Ei tea, kas selle kontserdi haruldasest menust tllvustatud, või mõnel muul põhjusel, kuid millegi pärast korraldasin Lausest 11 kilom. eemal olevas Palamuse seltsimajas paar kuud hiljem ilmaliku kontserdi, kus nüüd kõik kolm esine-

sime: Mart Saar, Juhan Aavik ja mina. Järjekord on siin meie väärtuse järele kirja pandud, nimelt: terve kontserdi puhas sissetulek oli kuue pääle jagatud: Saar pidi saama kolm kuuendikku, Aavik kaks kuuendikku ja mina ikka ka! — ühe kuuendiku.

Ja resultaat oli hiilgav!! 15 rublast sai Saar 7½ rubla, Aavik 5 rubla ja mina 2½ rubla. Aavik oli otse õnnelik: tänas mind kui impressariot südamlukumalt, kui mind üldse keegi kunagi elus on tänanud, pistis 5 rubla tasku ja kihutas Tartu poole.

Aga juba mõne päeva pärast, kui raha otsas oli, oli ka tänulikkus ära auranud ja ainult pilge järelejäänud, kui Aavik, mind järgmisel korral nähes, lausus „sina kuuendiku mees“....

□

1916. aasta suvel oli meil eriti tihe kontakt töös Juhan Aavik'uga, olles „Vanemuise“ suvise sümfoonia orkestri juhiks, oli ta mulle ülesandeks teinud koori juhatada suve hooaja jooksul. Aavik oli seks ajaks juba väga tähelepanemise väärt kõrgusele „Vanemuise“ orkestri viinud, millest teiste hulgas pikemalt ka Alfred Kalnin läti ajakirjanduses kirjutas. See huvitav läti muusikamees elas siis sõjapõgenejana Tartus. Teda, Vihtol'i ja meie heliloojatest Artur Kapp'i oli Aavik nimetatud suvel Tartu omi helitööde kontserte juhatama kutsunud. Artur Kapp'i olen üldse mitu korda Eestis näinud juhatama sel ajal, kus ta veel kaugel Astrahanis muusikakooli direktoriks oli. Kuid side kodumaa aga on Artur Kapp'il ikka elav olnud, nii heliloojana, kui tegeva helikunstnikuna. Sel suvel juhtusid nad kõik korraga Tartu: meie Artur Kapp ja mõlemad mainitud läti heliloojad.

Juhan Aavik'u töö oli jällegi see, mis oli võimaldanud sarnast elavat muusikaelu Tartule. Mäletan veel selgesti neid päevi, kus ma tähelepanuga „vanemaid meli“ kuulasin, kuid ikka „distantssi“ päält, tulles enesele nende kõrvalt alles väga roheline ette, mis ma tegelikult ka olin. Kuid mind võeti igale poole kaasa; nii mäletan ühte lõunasööki A. Läte juures, mille vastu Artur Kapp'il eriline eelarvamine oli: mis lõuna see taimetoidu lõuna ikka võib olla. (A. Läte on taimetoitlane). Kuid üks kõige rahuldatudest oli pärast just Artur Kapp, seekord mitte Läte helikunstist vaid kokakunstist, sest kolmeroaline ülimaltsev lõuna oli meie heliloojate veteraani isiklikul ülemjuhatusel valmistatud. Tulemata oli jäänud sellele lõunale muidugi jälle Mart Saar, nagu teda ka laulupeol näha ei saanud. Kuid selle eest silmati tema viimast trikkis ilmunud kogu „Nefitelst-kümmend laulu segakoorile“. Kohe esimene pala „Põhjavaim“ meeldis väga Vihtolile, muidugi ka teistele. Samast ajast on meeles ilus öösine koosvõlbimine pääle alakontserdi Juhan Aavik'u juures, kus Artur Kapp klaveril improviiseris Aavik'u antud teemil.

Lühidalt: Juhan Aavik oli tolkorral Tartu muusikaelus juhtivaks jõuks ja jäl seda, kuni ta Tartust lahkus. Võiks seekord kaugele veel teisi mälestusi kirja panna, kus erilist huvi pakuks aeg, mil algas võitlus Tartu kõrgema muusikaõppeasutuse pärast, mis samuti Aavik'u nimega tihedalt seotud.

□

Kord õppisin tundma ka Juhan Aavik'u osavust akrobaatika alal. See oli detsembri algul 1916. Oli unemate eesti helitööde kontserdi eelõhtul, õigemini eelõöl. Tulid esimest korda ettekandele mitmed Aavik'u, Süda, Kapp'i, Saar'e.

Läte, Tobias'e tööd. Oli tarvis sõnade juure seletusi kirjutada eesti ja päalegi veel vene keeles, olles tol korral palju võõraid sõjapõgenejaid Tartus, eriti lätlasi. Olin siis pääproovilt koju tulnud, ja tegin viimased parandused korrektuurpöögna kallal, mis pidi hommiku vara trükikojas olema, et laulude sõnad ühes seletustega õhtuks, see on, kontserdiks valmis saaksid.

Kell võis umbes kaks olla, kui oma uksele koputamist kuulen. Imestasin väga, kes see õine külaline võiks olla. Minu sellekohase küsimuse pääle, kostub läbi ukse Aaviku hääl „mina olen“.

Mu esimene küsimine oli, kust sa sisse said? „Ronisin üle värava“ — sain vastuseks. Temal olevat mulle midagi rutulist veel ütelda, mis talle meele tulnud pääle pääproovi kuulamist. Mis tal mulle siis ütelda oli? Midagi tähtsat? Igatahes mitte niivõrd tähtsat, et see mul täna veel meeles oleks. Kuid ometi niivõrd tähtsat, et Aavik tarvilikuks pidas öösisel tunnil omad pikad kolvad üle minu 1½ sülda kõrge värava tõsta.

Agaga kui kuri öövaht teda oleks märganud ja jalgupidi uulitsale tagasi sikutanud parajasti kui Aavik värava pildal balansseeris?!

Kes tol ajal sellest küsis?

Ilusad olid ikkagi need Tartu koostöö päevad, kus Juhan Aavik muidugi ninamees oli.

Nüüd pean agaga lõpetama, kardan, et „Muusikalehe“ vesteosakonna toimetaja hra Savig selle kodumaa oma saadusest ja kaubast vihmaks palju lugu ei pea ja midagi paremat sorti lehte tahab panna oma välismaa anekdootide ääretust arsenaalist.

Tartus, veebruaril 1929.

UUEMAT MUUSIKAKIRJANDUST

Rahvakoordid V. Eesti Lauljate Liidu väljaanne. Sisuks: J. Aavik'ult „Emake“ ja „Igavene mälestus.“

Rahvakoordid VI. Sisuks: J. Jürgenson'i „Igatsus“ ja M. Saare „Laulu aeg.“

Rahvakoordide numbri hinnaks üksikmüügil on 10 senti. Kui tellitakse korraga 10 või rohkem annet otsekohe Lauljate Liidult, siis ande hind Liidu liigetele 5 senti, teistele 8 s. Koorijuhtidele tutvumisekssemplaride tellimise hind ande eest 5 senti.

Pääle selle on „Muusikalehe“ toimetusele saadetud Friedrich Robert Faehmann'i album. F. R. Faehmann'i mälestuse jäädvustamise komitee kirjastus 1929. a. Sisuks 112 leheküljel kirjutusi J. Köpp'ult, K. E. Söödilt, S. Talvik'ult, A. Jürenstein'ilt, M. J. Eisen'ilt ja teistelt. Rohkesti pilte. Nägus välimus. Hind 1 kroon 40 senti.

Türi II muusikapäeva noodliraamat. Türi Muusika Seltsi väljaanne. Hind 25 senti.

TRÜKIVIGU

„Muusikalehe“ nr. 1 artiklis „Esteetilisest maitsest“ on järgmised trükivead: 11. lehek., 3 rida ülevalt sõna „koht“ peab olema „kõht“.

11. lehek., 15 rida ülevalt sõna „guestibus peab olema „gustibus“.

11. lehek., 19 rida alt sõna „Monteu“ peab olema „Monten“.

Vigu parub toimetus lahkesti vabandada.

KODUMAA

Prof. Johannes Paulsen 50-ne aastane.

13. veebruaril sai viiekümne aastaseks muusikaprofessor Johannes Paulsen. Muusikalise hariduse omandas prof. Paulsen Moskva konservatooriumis prof. Hrimali viiuliklassis ja teooriat õppis prof. Tanejev'i juures. Edasi õppis kompositsiooni Münchenis prof. L. Thuille juhatusel. Lõpetas Moskva konservatooriumi 1907. aastal. Tegutses Moskvas viiulivirtuoosina ja -õpetajana.

Tallinna asus J. Paulsen 1914. a. Tegutseb siin viiuliõpetajana, solistina ja dirigendina. Suurem osa meie noorema põlve viiuldajast on õpetuse saanud prof. Paulsen'ilt. 1919. a. pääle on Paulsen Tallinna konservatooriumi õppejõuks. Laujate Liiduga oli prof. Paulsen lähemas ühenduses IX-daks üldlauupeoks korraldatud uute laulude võistluse puhul, mil oli uute laulude hindamiskomisjoni liige.

Poolesaja eluaasta möödumisel õnne ja tervist!

Joosep Heinrich Virkhaus 75-aastane.

17. veebruaril sai 75-aastaseks muusikategelane J. H. Virkhaus, tuntud pasunakooride isa Daavet Virkhaus'i noorem poeg.

J. H. Virkhaus sündis Väägveres 1854. a. Alghariduse omandas isalt ja vennalt. Sooritas eksternina kõster-kihelkonna-õpetaja kutseksamid. Õppis edasi A. H. Villigerode ainelisel ja vaimlisel toetusel Tartus F. Brenner'i, H. Zöllner'i ja H. Hartan'i juures.

Väägvere puhkpilli orkestris mängis kaasa rohkem kui kümme aastat. Aastate 1878—1906 vahel toimis laulu- ja mängukooride juhatajana Tartu „Vanemuises“, Tartu Tuletõrje Seltsis, Eesti Käsitöölise Avitamise Seltsis, Eesti Kirjameeste Seltsis, „Karskuse Sõbras“, „Taara“ Seltsis. „Vanemuise“ juures olles kutsus sääl ellu esimese eesti keelpillide orkestri. Hiljem asutas nii keelpillide kui puhkpillide orkestreid, mitmele poole. Muretses neile pille, noote, andis esimesi juhtnõure jne. „Vanemuise“ laulu- ja mängukooridega esines Riias, Tallinnas, Audovas j. m. 1891. a. laulupeol juhatas keelpillide koore, 1884. a. laulupeol oli üldjuhiks.

Selle töö tegi J. H. Virkhaus igapäevase leivateenistuse kõrval. Väsitav töö ei lätnud avaldamata mõju ka ta tervisele. Pääle muude raskuste polnud tal võimalusi hoolitseda vanaduspäevade eest.

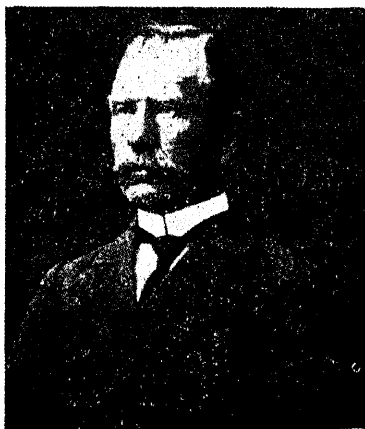
J. H. VIRKHAUS 1884. A.

REIN LUBI
Udriku Muusika Seltsi asu-
taja liige

JAKOB BLUMFELDT;
Udriku Muusika Seltsi
asutamise algataja

TOOMAS UTTENDORF
Udriku Muusika Seltsi kaua-
aegne esimees

Nüüd on ta käsi nõder ja pääd katab lumivalge juuks. Mingist tulutoovast teenistusest ei või olla enam juttugi. Kuni 1921. a. oli J. H. Virkhaus Vasula mõisas ametnikuks. Sellelt kohalt mõisate jagamise järgi lahkudes on vanakene jäänud päris tuule kätte. Elab Tallinnas Järve tänaval koos oma truu eluseltsilise, igapäevase leiva muretsemiseks saab kultuurkapitalist 20 krooni kuus. Palus küll toetuse suurendamist 10 krooni võrd kuus, kuid kultuurkapitali nõukogu jättis palve rahuldamata.

Virgale ja kauaaegsele tegelasele eesti muusikapõllul 75-da sünnipäeva puhul südamlikke õnnesoove läkitades loodame, et meie kultuurnõukogu hallpääd seltskonnategelast ta vanadusepäevil vähemalt aineliste äraelamisvõimaluste andmisega meeles peab.

Sinu töö eest on sulle tänulik eesti lauljas- ja mängijaskond, kelle eduks ümng arenguks oled nii palju kaasa aidand!

Udriku Muusika Selts 25 aastane.

Udriku M. Selts asutati 1903. a. pasunakoorina. Asutajaiks olid põllumehed J. Alas, R. Lubi ja mõttealgatajaks-õhutamajaks kohalik õpetaja J. Blumfeldt.

Et raha pillide ostmiseks puudus, siis hangiti seda korjanduste teel, annetustena jne., kuni viimaks osa pillide muretsemiseks valuuta olemas. Puuduv summa laenati ja kohe telliti Saksamaalt komplekt ära. Kui pillid kohal, algas püsiv töö, täis töötahet ja noorusenergiat. Juhi kohale asus asjaalgataja õp. Blumfeldt ja juba mais 1904 esines Udriku pasunakoor Kadrinas ettekannetega kirikus ja hiljem seltsimajas.

Kolm aastat hiljem lahkub eelnimetatud juht ja tema asemele astub Toomas Uttendorf, kes suurima praktika ja kogemustega sel alal. Tema töötas Udrikus 18 aastat ja viis asja nii kaugele, et pasunakoorist sai a. 1921 juriidiline isik — Muusika Selts, mille esimehena ta vahetpidamata oli.

Pasuna- ja laulukoor T. Uttendorf'i taktikepi all tõusid paremaiks ja tugevamaiks omas ringkonnas, võib olla esimeste hulka kogu Virumaal, kuid koolitöö ühes seltskonnategevusega päris tema elu ja 1923. a. sängitati tema, kui Kadrina „muusikaisa“ maamulda. Tänutähena ehib tema hauda Kadrina seltsi ühine monument.

Hiljem juhatas orkestrit J. Raadu ja K. Elchi; praegu töötab orkester 18 liikmega J. Raadu juhatusel. Vahepeäl on tellitud uusi riiste, ning mängijana ei näe enam vana talumeest, nagu 25 a. tagasi, vaid noort, elujõulist noorurit, kel „silm selgem ja jalg kergem“. Seltsi tegevuse haripunktiks on pääsjalikult suvi, mil pea iga 2-he nädala tagant Kreutzvald'i rahvapargis vabaõhu kontserte antakse, kus seltsil oma kõlakoda ühes peoplatsiga.

Hinnates U. M. S. tegevust, peab mainima, et ta on oma lipukirja kandnud, mida kindlustab veel osavõit järgmistelt laulupidudelt: 1910. a. Tallinnas, 1912 a. Narvas, 1923. a. Tallinnas, 1924 a. Narvas, 1926. Tartus, 1927. Rakveres, 1928. a. Tallinnas. Pääle selle alati lahke vastutulek igale poole, kus puudub muusikakoor.

Helista oma kannelt veel sama kaua, palju kauemgi veel Kreutzvald'i rahvapargis — oma kaunis kodus: „Laul teeb rinna rõõmsaks, lahkeks lõbusaks.“

Ernst Hellein

Esimesi samme X üldlaulupeoks.

Järgmise üldlaulupeo korraldamise küsimus on Eesti Lauljate Liidu juhatuses juba kõne all olnud. Esialgu on otsustatud X üldlaulupidu korraldada 1933. a. Küsimus tuleb lähemale kaalumisele nii Liidu juhatuses kui nõukogus koos lähema tegevuskavaga.

X üldlaulupeo eeltöödega on tegelikult juba algust tehtud. 1928. a. detsembris oli Tallinnas Lauljate Liidu instruktorite koosolek, kus kaaluti küsimust, kuidas süvendada laulu-muusikakultuuri koorides ning arendada ja täiendada koorijuhtide oskusi. Lauljate Liidu kava järgi tehakse algust kõigepäält koorijuhtidega. Alates käesoleval kuul Narvas ning Rakveres korraldab Lauljate Liit koorijuhtide instrueerimisi perioodiliselt kõigis suuremates keskkohtades, milliseid juhivad Lauljate Liidu instruktorid. Instrueerimistel pääle teoreetiliste seletuste demonstreeritakse koorijuhutamise praktikat parema kohaliku laulu-koori kaasabil.

Esimesed koorijuhtide instrueerimised olid Virumaal: Narvas, 10. veebruaril karskusselts „Võitleja“ ruumides. Äärmiselt külma ilma tõttu oli Narva instrueerimistele koorijuhte ilmud võrdlemisi vähe. Kuna hra E. Mesiäinen selleks päevaks oli haigeks jäänd, siis juhtis instrueerimisi Lauljate Liidu instruktor hra Enn Võrk — Tallinnast.

Teine koorijuhtide instrueerimine oli 17. veebr. s. a. Rakveres — Rahvamaja ruumides, millist juhtis Lauljate Liidu instruktor hra E. Mesiäinen.

Uuemat Tallinna laulukoorige elust.

Estoonia Muusika Osakonna segakoor esineb 24. veebruaril Vabariigi aastapäeval pidulikul kontserdil „Estoonia“ kontsertsaalis katkenditega prof. A. Lemba uuest ooperist „Kalmuneid“, V. Nerepi kantaadiga „Laul orjadele“ ja a capella lauludega.

Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor annab kontserdi „Estoonias“ 23. veebruaril. Kavas eesti heliloojaist Tobias, Türipu, Kappel ja O. Hermann ta 50-aastase sünnipäeva puhul. Pääle selle kantakse ette rootsi, saksa, soome, tšehhi ja ungari heliloojate laule. Viimaseist 5 laulu tulevad sellel kontserdil esiettekandele.

17. märtsil annab koor vaimuliku a capella kontserdi Kaarli kirikus.

Ü. E. N. Ü. Tallinna Osakonna segakoor korraldab „Estoonia“ kontsertsaalis 10. märtsil rahvaiaulude õhtu.

Ü. E. N. Ü. Hõimla Osakonna segakoor annab 23. veebr. kontserdi „Estoonia“ sinises saalis. Kavas Saar'e, Vettik'u ja soome heliloojate laule ning solistide ettekandeid. Eeloleval suvel esineb koor Ü. E. N. Ü. keskjuhatuse poolt korraldataval III omakultuuri päeval üldkooris ja sama päeva puhul korraldataval kontserdil „Estoonias“ üksikkontserdil.

Tallinna Õpetajate Seminari segakoor annab oma traditsioonilise kontserdi 27. aprillil „Estoonias“. Kavatsusel on kontsertreis Soome.

Ühistegelaste Klubi segakoor pühitseb 23. veebr. koori II aastapäeva. Sel puhul esineb koor Ühistegelaste Klubi kontsert-ballil.

Tallinna Jaani Oratooriumi kooril on praegu käsil César Franck'i oratoorium „Õndsus'e“ õppimine, mida kavatsetakse ettekanda palmipuude pühal 24. märtsil s. a. Jaani kirikus. Jaanipäevaks sõidab koor Pärnu laulupeole, kus esineb Haydn'i oratooriumiga „Loomine“ ühes teiste kohalikkude kooridega prof. A. Topman'i juhatusel.

Vaimulik muusika õhtu (ühes sõnaliste seletustega) on 24. veebr. kell 6 õhtul Toomkirikus. Esineb Toomkoor prl. H. Spulge juhatusel, kaastegev organist Hermann Käänd. Sõnalisi seletusi annab prof. A. Topman.

Tallinna Rahvaimlkoolide Seltsi laulukoori kontsert on 16. märtsil. Eeskavas eesti heliloojatest R. Tobias, A. Kapp, M. Saar, T. Vettik, R. Päts, soome — T. Kuula, Ikonen, Maasalo, Merikanto, Borenus ja N. Rimski-Korsakov'i kantaat: „Laul targast Olegist“, koorile, tenori soolole (Võlur), bariton soolole (Oleg) ja orkestrile. Juhatab T. Vettik.

Eesti Koorijuhtide Ühingu aastakoosolek.

Möödunud pühapäeval olid Tallinna koorijuhid pea terves koosseisus kogunud E. K. Ü. pääkoosolekule, mida avas ja juhatas ühingu esimees hra Leinus. Juhatuse aruanne näitas jõudsat liigete juurekasvu — ligi 100%. Ühingusse on koondunud kõik nimekamad koorijuhid.

Ühing on aruandeaastal töötanud suure eduga eesti koorilaulu tasapinna tõstmiseks. Selleks otstarbeks on korraldatud ühingu poolt rida maksuta kursusi ja loenguid koorijuhtidele ning koorilauljaille. Professor H. Klemetti kursused Tallinnas kogusid kokku paarisaja kuulaja ümber, samuti möödusid suvekursused Narvas ja Petseris edu tähe all.

Käesoleval aastal kavatsetakse saata kahte koorijuhti välismaile, et tutvuda säälsete koorilaulu oludega. Kursuste ja loengute korraldamist otsustati jätkata, kuna erikursusena oleks ettenähtud hääleseadmise kursused koorijuhtidele.

Vanaduse järele juhatuses väljalangenud sekretär D. Orgussaar valiti tagasi, kuna uuteks juhatusse liigeteks valiti J. Jürgenson ja J. Helila. Revisioonikomisjoni valiti R. Päts, V. Nerep ja H. Truus.

Harjumaa algkoolide esimene laulupäev.

Käesoleva aasta juunikuu keskpaigas on Tallinnas Harju-Maavalitsuse korraldusel Harjumaa algkoolide esimene laulupäev. Senini on laulupäevale ülesannud 70 lastekoori üle 4.000 lauljaga. Kuna registreerimine edasi kestab on loota osavõtjate arvu suurenemist. Kavatsusel on moodustada üldsegakoor Tallinna seminari, Kehtna põllumajanduse kooli, Saku keskkooli ning Paldiski gümnasegakooridest, millistele koolidele on sellekohased ettepanekud tehtud, kuid senini on vastused saamata. Laulude õppimine on hoogsalt käimas. Käesoleva kuu algul saatis Harju-Maavalitsus laulupäevale registreerind kooridele noodiraamatud kätte, milline sisaldab 4 ühe-, 4 kahe-, ning 8 kolmehäälset laulu. Neist domineerivad on rahvaviisid; pääle nende on kavas laule heliloojailt: J. Aavik, A. Läte, A. Kapp, K. A. Hermann, J. Kappel, E. Mesikänen ja E. Võrk.

Laulupäeva korraldava toimkonna otsusel korraldatakse aprilli- ning mailkuul, kui teed lubayad, suuremates ringkondades eelproove lauluõpetajate Harry Truus'i, K. Kogermann'i ja A. Ruut'i juhatusel. Neile asemikkeks on valitud lauluõpetajad Tõnis Orgussaar ning Ed. Lahesalu. Toimkond peab soovitatavaks juba varakult korraldada vähemaid proove 2—3 kooriga kohaliku lauluõpetaja juhatusel.

„Muusikaleht“ nr. 3 ilmub märtsi keskel. Ruumipuudusel on käesolevast numbrist rohkesti looksvat materjali välja läänd.

VÄLJAMAA

Rootsi. Stockholmi ooper oli omale külalisena juhatajaks kutsunud saksa dirigendi Leo Blech'i, endise Berliini riigiooperi kapellmeistri, kes juhatades oopereid „Aida“, „Karmen“, „Saatus võim“, „Bohème“ ja „Hoffmanni jutustused“ suurt vaimustustormi rootslastes välja kutsus.

Venemaa. Moskva suure ooperi suursündmuseks on Richard Wagner'i „Meistersinger'ide“ lavastamine, mida üldse esimest korda Moskvast ettekantakse. Ooperi muusikajuhiks on Leo Steinberg. „Muusikateaduslikuks“ juhiks on professor Braude, kes on kirjutanud, nagu sakslased ise tunnistavad, eeskujuliku teose vene keeles nimetatud ooperi kohta. Venelased on kulutand lavastuse päälle suuri summe, ja on suuri, vägevaid rahvakoore näitelavale toonud.

Itaalia. Kuulus itaalia ooper „La Scala“ Milaanos läheb Berliini riigiteatrite kutsel mai teisel poolel Berliini, et sääli osa võtta mai ja juuni kuul korraldatavatest muusika-pidustustest. Itaallased lähevad oma suurima dirigendi Arturo Toscanini juhatusel, kes kaasa viib „Scala“ orkestri, solistid, koori, osa balett-trupist ja omad lavastuse abinõud ja dekoratsioonid. Ettekandele tuleb umbes kuus iseloomulikke itaalia ooperit, nii vanu kui uusi.

Valimiseks on teiste hulgas määratud järgmised ooperid: Verdi „Falstaff“, „Rigoletto“, „Troubadour“, „Saatus võim“, Puccini „Manon“ ja Pizzetti „Munk Gherardo“.

Poolamaa. Muusika loomingu edendamiseks on Poola riik Chopin'i auhinna asutanud, mida jagatakse iga aasta 22. veebruaril, Chopin'i sünnipäeval. Auhinna võivad saada ainult poola rahvusest heliloojad, kelle teos vähemalt ükskord Poolas avalikult ettekantud. Auhinnamõistjaid on 7, neist kaks Poola haridusministeeriumi nimetatud, kuna viis muusikaseltside valitud on, keda haridusminister kinnitab.

Jugoslavia helilooja Josip St. Slavenski on „Balkanophonia“ nime all suurt orkestrile loonud Balkani rahvaste laulu ja tantsu viisidest, võttes seks Serbia, Albaania, Türgi, Kreeka, Rumeenia ja Bulgaaria viise. Teos tuli esiettekandele Berliinis Kleiber'i juhatusel. Arvustus ütles, et huvi pakuvad küll algupärased rütmid ja melismid, kuid komponist ise ei avaldavat kujutavat võimist, vaid ainult suure orkestri efektide osavat, aga tihti ka otse mõtetut käsitamist.

Jaapan. Tokio Imperialteatris tuleb ligemal ajal esiettekandele jaapani komponisti Yamada Kosaku ooper. Selle järele kantakse ooper ette sama jõududega New-Yorgis. Teose komponist on muuseas viis aastat õppinud Berliini akadeemilises muusikaülikoolis (kus ka R. Tobias õpetajaks oli), kus ta a. 1912 oma õppimise lõpetas. Juba siin oli ta ühe ooperi kirjutanud, mille teksti aluseks oli Maeterlinck'i teos. Kuid ilmasõja lahtipuhkemine takistas ooperi ettekannet. Omas ooperis tarvitab Kosaku Euroopas tarvitusel olevat nootide kirjutusviisi, mis aga Jaapanis alles kümne aasta eest viisiks sai.

Ameerika. Aasta algul andis New-Yorgis Saksamaa lauljaist koosnev ooper „Grand Opera Company“ oma esietenduse Wagner'i ooperiga „Reinhold“. Ooperi juhatab W. Rabl. Ettekanne leidis publiku poolehoidu ja kriitika kiitust. Küsimus on ainult kas saksa kunstnikkude ettevõtte säälpool ookeani end aineliselt ära tasub.

Alfred Kalnin, tuntud läti muusikamees, kes oma kodumaalt kahjuks lahkus, on hiljuti New-Yorgis sääse kolme lauluseltsi poolt koorijuhiks valitud. Mitmest koorijuhist, kes proovi juhatajama oli kutsutud, sai Kalnin omale hääle-
enamuse, üks selts valis teda koguni ühel häälel oma juhiks.

Austraalia. Melbourne muusikaelu silmapaistvamaid juhte on praegu professor **Bernhard Heinze**. Oma hariduse omandas see muusikamees samuti Austraalias, kus ta a. 1912, olla alles 17 aastane Melbourne muusikaakadeemia kõrgema preemiaga lõpetas. Selle järele õppis ta Londonis, omandades ka sää auhinna, kust teda Royal College of Musik täienduse otstarbeks Pariisi ja Berliini saatis. On huvitav seda kõike ära märkida, mis tunnistab, missuguse tõsi-
dusega Austraalias muusika eest hoolitsetakse, ühtlasi missugust võimalust otsitakse ja antakse oma muusikajuhtide koolitamiseks ja igakülgeks väljaare-
nemiseks. Nüüd ongi B. Heinze juba 1923. aastast päle jälle Austraalias, juha-
tab sääset sümfoonia orkestrit, 500 liikmelist filharmoonia laulukoori ja on üli-
kooli konservatooriumi esimene direktor. Heliloojana on ta komponeerinud
sonaate ja viiulikontserte. Heinze vanaisa oli Saksamaalt Austraaliasse rän-
nand, ema pooldest on ta Austraalia inglane. Schubert'i juubeli puhul korraldas
Melbourne Schubert'i nädala, mille ettekanded austraallaste poolt suure vaimus-
tusega vastu võeti. Eriti harrastatakse sää Schubert'i kammermuusikat. Moodne
muusika ei ole Austraalias mitte veel palju harrastust leidnud, isegi Richard
Strauss on sää all tundmata. Selle vastu on klassikalises muusikas (Beet-
hoven, Mozart, Schubert) austraalased nitvõrd kodunenud ja asjatundja publik,
et Euroopa kuulsused, nagu viuldajad Jascha Heifetz (käis aastate eest ka
Eestis), Fritz Kreisler ja pianist Ignaz Friedmann suure vaimustuse ja imetlu-
sega austraallaste muusika vastuvõtlikkusest on rääkinud.

Ülalmainitud professor Heinze käis hiljuti Viinis just sel otstarbel, et tule-
vikus oma kontsertide eeskavva rohkem moodsat muusikat võtta. Kõige päält
Bruckneri, kes Austraalias alles tundmata, kuna Brahms sää juba väga
lugupeetud on. Kuid nüüd tuleksid eeskavvasse ka juba nimes, nagu Mahler,
Schönberg, Kranek, Stravinsky, De Falla, hispaanlane Granados, itaallane
Malapiero, ungari helilooja Dohnanyi (oli klaveriklassi professoriks Berliini
muusikaülikoolis ühel ajal Rudolf Tobias'ega, nüüd juba aastaid oma kodumaal
Budapestis) ja teised praegusaja heliloojad.

Ooperi eest hoolitseb Austraalia inglise ooperitrupp, kes seitse kuu
jooksul aastas küllaskäiguetendusi annab neljas linnas: Melbourne, Sydney,
Adelaide ja Perth. Kavas Wagner, Verdi ja Puccini. Viimase „Turandot“ la-
vastamine üks maksis 5000 naelsterlingit ehk üle 9 miljoni eesti šentii! Mis
aimu annab Austraalia ooperist.

Inglise ja austraalia muusikat edustavad järgmised heliloojate nimed: Frank
Bridge, Holst, William Vrughen, Arnold Bax, Delius. Nad on sümfoonilist ja
kammermuusikat kirjutanud. (Läinud talvel kuulsin mõne nimetatud helilooja-
tööd Viinis säälses Inglise muusiku ülihuvitavas kontserdis inglase Kerby
juhatusel L. N.). Veel tuleksid nimetada ooperi komponist Hart ja helilooja
John Gough, kellest loota on erilist Austraalia omapära tema loomingus.

Traditsiooni Austraalia muusikal ei ole. Tal ei ole ka rahvaviisi ses mõt-
tes, nagu ta meil, venelastel, sakslastel, inglastel on, mida heliloojad rahvusli-
selt; etnograafiliselt käsitada võiksid.

(Intervjuu põhjal, mille Heinze Viinis H. B. Kranz'ile annud — L. N.).

Viinelm Furtwängler (üal) ja Jgor Stravinsky

Bach'i „Matthäus-Passion“ haruldases ettekandes.

Omaval ajal ka Tallinnas K. Tüürpu juhatusel saksakeeles ettekantud Bach'i sügavaim vokaaltöö „M. P.“, mille tõi esiettekandele alles 100 aastat pärast Bach'i surma F. Mendelssohn-Bartholdi, kanti ette hiljuti Berliinis ja Viinis parimas kokkuseades, mis praegusel ajal üldse mõeldav. Juhatajaks oli Vilhelm Furtwängler, see geniaalne dirigent ametis Artur Nicki's'i järeltulija, kuna solistideks olid sopran Lotte Leonard, alt Rosette Anday, tenor Karl Erb ja bass-bariton Reh Kemper. Rääkimata juhataja Furtwängler'ist, on kõik neli lauljat silmapaistvamaid praegusaja kontsert- ja oratooriumilauljaid: omades kõik neli eeskujuliku kooli, mis avaldub imekerget ja ühtlasi sammet-pehmes ümarguses tooniandmises — on nad ühtlasi kõik silmapaistva muusikaandega ja veenva süvenenud ettekandevõisiga.

Igakord pole kasulik end võõraisse asjusse segada.

Ühel külmal ning tuisusel talveõhtul sammusid Brahms ning helilooja Epstein mööda Viini vanalinna tänavaid kojupoole. Äärmiselt kitsal tänaval silmasid nad laternaposti all meelemärkusetult lamavat inimest. Brahms ning Epstein pärisid võõralt ta elukoha järgi. Suure vaevaga said nad soovitud teated ning võttes vaese inimlapse kahevahele kandsid ta juhatatud kohta. Ühe vana maja viiendal korral arvas võõras, et kodu on läheduses. Helistati. Uks avanemine ning ootamatult sadas mõlemale samariitlasele valimatuid söimused.

„Ahaa, või teie saatana oletegi need peened poisid, kes mu mehe joogilaua juure tirivad, et temaga terveid öid kõrtsis istuda! Kas teil hulludel põrmugi häbi ei ole...?!“

Metsikus prestissimos lippasid mõlemad päästeinglid minema, sest selles kohutavas cantus firmuses ei osand Brahms'ki mingit kontrapunkti leida... Brahms oli alati abivalmis ning häätahtlik ja äärmiselt vastuvõtlik skerzole ning koomilistele juhustele.

Helide võim.

Kaks P. linna kodanikku kohtuvad „Sikuklubis“. Ollepuudeli juures pääsevad mõlema keelepaelad valla. Kumbki ülistab oma perekondlikku elu.

„Minu kodus valitseb praegu poeesia. Minu naine õpib klaverimängu, vanem tütar viiuldama ning noorem laulma.“

„Et noh, mida Sina siis õpid?“

Kaaskodanikule on sellane küsimine liiaks ootamatu. Kuid lühikese mõtlemise järgi kostab küsitav kohmetanult:

„Mina õpin kannatama, ilma et ma seda kellegile kaebada tohiks!“

Eeskujulikud lauluharrastajad!

„Meie laulukooris on asi ikka suurepäraliselt. Enne harjutust teeme väiksed anispitsid või tühjendame mõne pudelikese õlut. Harjutuse ajal mängime kaarte ja ping-pongi, ja kui ka naishääled harjutusel on siis tantsime klaveri saatel.“

„Ning millal te siis laulate?“

„Kojuminnel!“

Hää muusika.

Kahtlase talendiga orkester mängis ühel päeval üht tükki tublisti suurendatud vaskpillide koosseisuga.

— Mis tükk see on? küsis keegi.

— Nelsoni surm, vastas orkestri juht.

— Issand, hüüdis küsija, kui kole surm võis olla sel kuulsal merimehel.

KODUMAA LAUL

(M. LIPP)

VABADUSPÄEVAKS, VEEBRUARIL 1929

J. AAVIK

Moderato religiosamente.

pp *p*

Kuld - ko - du - maa, kuld - ko - - du - maa su
 Kuld - ko - du - sa, kuld - ko - - du sa, maa
 Jää - va - baks sa, jää va - - baks sa, kuld -

pp *mp* *p*

Kuld - ko - - - du - maa, kuld -
 Kuld - ko - - - du sa, kuld -
 Jää va - - - baks sa, jää

mf

man - ner maa ja me - - re - ga, maa
 töö ja lah - ke lau - - lu - ga. See
 ko - du, maa ja me - - re - ga! Sul

ko - - - - du - - maa,
 ko - - - - du sa,
 va - - - - baks sa!

võ - sus pa - le - hi - gi väel ja va - ba kan - ge -
 kan - ge ka - le - vi - ta jõud, mis tõi - de viind su
 tru - dust van - nub sü - da, suu: Hui tor - mis sei - sab

con entusiasmo

las - te käel jää va - baks, ik - ka va - baks sa, me
kal - lid nõud, sind võt - ku ik - ka var - ja - ta, sa
tam - me - puu. Sind kait - se - me raud - müü - ri - na, kuld -

o - - ma - - maa, _____ jää va - baks, ik - ka
va - - ba - - maa! _____ Sind võt - ku ik - ka
ko - - du - - maa! _____ Sind kait - se - me raud -

me maa,
me maa,
me maa,

poco rit.

va - baks sa, me o - - ma - - maa!
- var - ja - ta, sa va - - ba - - maa!
müü - ri - na, kuld - ko - - du - - maa!

Hindmõistatus nr. 2

a - a - a - ar - bjev - da - de - di - e - ee - et - gi - gi - i - ja - ja - ka - ka - kapp - ke - ke - ker - la - laul - lee - lev - lin - lja - lo - löi - mees - marss - na - ne - nui - per - ruk - sel - sep - sil - te - trumm - tur - tür - u - va - va - ver - vi.

Eeltoodud viiestkümmest silbist tuleb moodustada 14 sõna, millede alg- ja lõpptähed mõlemad ülalt alla lugedes annavad esimese lause ühest IX-üldlaulupeol ettekantud laulust:

1. Üks tegelastest E. Aav'a oop. „Vikerlased“; 2. kord kuulsa eesti kvarteti juht; 3. kurbuse laul; 4. Juhan Aavik'u laul; 5. Mart Saar'e laul; 6. vene helilooja; 7. koor Tallinnas; 8. orkestri mänguriist; 9. tuntud operett; 10. ebamusi-kaalse häälega koduloom; 11. Miina Hermann'i laul; 12. eesti helilooja; 13. soome helilooja teos ettekantud IX-üldlaulupeol; 14. itaalia helilooja.

Lahendused tuleb saata „Muusikalehe“ talitusele hiljemalt 8. märtsiks s. a. Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja 9. märtsil kell 3 p. l. Lauljate Liidu büroos:

1. Muusikalehe 1924. a. noodilisa Hind 1 kr. 50 s.
2. Enn Võrgu koorilaulud „ 1 „ 25 „
3. Muusikaleht V ak. — 1928 (Brošüüritud) „ 1 „ 50 „
4. T. Vettiku 4 sk. l. ja R. Päsi „3 rahvalaulu“ „ — „ 70 „

Hindmõistatuse lahendus võetakse arvesse ainult siis kui ta on kirjutatud selgelt ja arusaadavalt ning varustatud lahendaja nime ja aadressiga. Lahenduse võib kirjutada postkaartile, miline talitusele saata varustatud 5-sendilise postmargiga.

Hindmõistatuse lahendajate nimed avaldatakse märtsikuu „Muusikalehes“.

Hindmõistatuse nr. 1 lahendus.

„Muusikalehes“ nr. 1 (jaanuar 1929. a.) ilmud hindmõistatuse lahendusi on toimetuse tulnud 124. Neist on täiesti õigeid 10, vähemate vigadega 37 ja mitme veaga 77. Lahendajad on tabanud õige viisi suuremalt osalt (valesi väike protsent). Kuid hindmõistatuse ühesandes oli ka tarvis viis õieti paberille panna, ühes sõnadega, selleks oligi hindmõistatusele vaba noodijoonestik juurde lisatud.

Õige lahendus oleks järgmine:

Aus sa häi - sid, aus sa häi - sid so - hu - - ke - ne?

Siin on aluseks võetud praegu meil Eestis valitsev tekstiga helitöö õigestikirjutuse viis.

Kõige rohkem vigu on tehtud nootide gruppeerimises. Kuna tekstiga helitöodes iga silbi (ka ühesilbilise sõna) jaoks kirjutatakse eraldi noot, kui aga ühele silbile rohkem noote, näit. 2 (hindmõistatusel kolmandas taktis siip „ku“ pääl) siis gruppeeritakse noodid ühte ning lisatakse juure vibu (liiga) aga vastupidi noodisabadele (vartele). Veel oli vigu noodi sabade (varte) paigutamises (alla või ülespoole) helistiku määramises, ka puudus mõnel taktimõõdu märk jne.

Õieti on lahendanud hindmõistatuse järgmised „Muusikalehe“ lugejad: **Haap - salust:** E. Kanter, E. Kurrik, N. Lõugas, M. Oviir, R. Tisler; **Kärdlast:** V. Vessman; **Narvast:** P. Penna; **Põltsamaalt:** J. Kont; **Tartust:** A. Koch ja E. Kärner.

Nende vahel ettevõetud loosimisega omandasid tasuks lubatud raamatud:

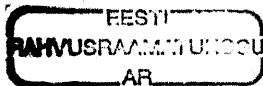
„Laulupeo album“ — R. Tisler; „Eesti Lauluvara“ — J. Kont; „Muusikaleht 1925“ — E. Kurrik; „Muusikaleht 1926“ — V. Vessman; „Muusikaleht 1924“ — N. Lõugas.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Mart Saar.

Tellimishind aastas L. L. liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Rataskaevu 22, telef. 1-82.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.

122 247

Nüited

Enn Võrgu koorilaulude

I kogust

17 segakoori laulu 50 ltk. vifus.

Hind à Kr. 1.25

ENN VÕRK
KOORILAULUD
I KOGUST

Eesti lipp

(M. Lipp)

E. VÕRK
1922

Võrglaul

1 Kaunis-ta-gem Ees-il ko-lad kol-me ko-du-vär-vi-ga,
2 Si-ni-ae-ja must-ja val-ga kaunis-ta-gu Ees-tim-mad,

Linuge, langenud kotkad!

Rahulohut

(Akael Kallas)

E. VÕRK
1922

Ul-mu-ge lau-ge-nud kot-kad, vil-ust-ja Oud-va-met uud,
pu-ha-ke va-ge-vat toot

ENN VÕRK
KOORILAULUD
I KOGUST

Lauljate lipulaul

(P. Grünfeld)

E. VÕRK
1923

Elulaul

1 Kai-noo-ru-ue pa-la-vust tala-on rüad ja
2 Mail-ül-da-mee sel-sab-met ko-du-mee, me

Häd ööd

Rahulohut

(A. Haava)

E. VÕRK
1923

Hand-ööd! Hääd-ööd! Ju kus-tund las-ues e-ha. Siad
vask-ua-oo müüd va-la-ka

ENN VÕRK
KOORILAULUD
II KOGUST

Südametunnistus

(Juhan Livo)

E. VÕRK
1924

Meelohutust

Hõl-pa-er-ge me-ge-oid üs-ja, ke-r-ga-ri on kel-ik-aid

Külm

(Juhan Livo)

E. VÕRK
1924

Meelohutust

Mete-kär-oid üs-ua-aur-nu-vaik, koll-i-oid ve-ri

ENN VÕRK
KOORILAULUD
II KOGUST

Lilleside

(Juhan Livo)

E. VÕRK
1924

Rahulohut

Ma il-ile si-de-me võ-taks, siad kol-daks sel-ja-gu, siad

Mu Eestimaa!

(J. V. Jannsen)

E. VÕRK
1924

Rõõmsalt

Mu Ees-ti-maa, mu õud-ja rõõm, kui kro-ni-ole-led ma! Ei
Su õ-le Ju-mal val-ve-ku, mu ar-ma-ia-ak-maa! Ja

ENN VÕRK
KOORLAULUD
V ANNE

Nõmm

(Juhon Lii)

E. VÕRK
1904.

Rahulikult

I - gav lli va ts - hi vä - li, lae - vas pli - vi

ENN VÕRK
KOORLAULUD
VI ANNE

Emale

(Juhon Lii)

E. VÕRK
1904.

Meloodiliselt

1. Oh mi-nu ar-mas e-ma-ko-ost, oh mi-nu kallis e-ma-ke!

ENN VÕRK
KOORLAULUD
VII ANNE

Kalevipoeg

(Fr. R. Kreutzeid)

E. VÕRK
1913.

Vägenalt

Ka - le - vi - poeg, kau - ge - mee - si, las - kis lo - dja val - mis - la - da

ENN VÕRK
KOORLAULUD
VIII ANNE

Laulik

(Rahvalaul)

E. VÕRK
1914.

Rõõmsalt

Kuu muu t'leib, ku-ku, ku-ku! Väga hõrsed: laulu, laulu!

ENN VÕRK
KOORLAULUD
IX ANNE

Tulevik

(Juhon Lii)

E. VÕRK
1906

Meloodiliselt

Mis on, mis pais-leb kau - get me - ret... Kas laev aal

ENN VÕRK
KOORLAULUD
X ANNE

Teoorjuse laul

(Rahvalaul)

E. VÕRK
1908.

Jutustavalt

Väis on val-ma väi-le pra-ia, kuus on kuu-ja, kuu-ja.

ENN VÕRK
KOORLAULUD
XI ANNE

Noor-Eestile

(Juhon Lii)

E. VÕRK
1907.

Meloodiliselt

Mind ar - ge sus-je ge - ei li - ai, i - ge - mee! Üks

ENN VÕRK
KOORLAULUD
XII ANNE

Soov

(Juhon Lii)

E. VÕRK
1907.

Meloodiliselt

Kul - tu-me veel kauks ka ei - su ma ja ras - ke su koo - rem

Helise ilmal

(Rahvalaul)

E. VÕRK
1909.

Rõõmsalt

He - li - se, he - li - se il - ma, kõ - mi - se, kõ - mi - se

EESTI

RAHVUSKANTUKOGU

AR

Telliija märkusi:

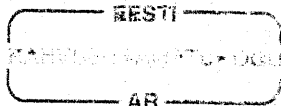
POSTKAART

Postmark

5

sent

Eesti Lauljate Liit

TALLINNA

Rataskaevu 22

*Palun mulle saata posti järelmaksuga
aadressil*

.....
(nimi)

.....
(elukoht)

Enn Võrgu koorilaulude

I kogust eksemplaari.

Üksikutest annetest palun saata:

- I Eesti lipp. Üinuge langenud eks.*
II Lauljate lipulaul. Hääd ööd »
III Südametunnistus. Külm »
IV Lilleside. Mu Eestimaa »
V Nõmm »
Emale »
VII Kalevipoeg »
VIII Laulik »
IX Tulevik »
X, XI, { Teoorjuse laul. Noor Eestile } »
XII { Soov. Helise ilma } »

Kogu hind Kr. 1.25. Lauljate Liidu liigetele Kr. 1.15.
Üksiku ande hind ä 12 s. Kolm viimast annet koos 30 s.
Raha ettesaatmisel saadetakse nõodid postikuludeta
tellijale kätte.

..... 1929. a.

.....
(allkiri)

TELLIGE KUUKIRJA
EESTI KIRJANDUS

1929 A. 23. AASTAKÄIK.

Ilmub 12 numbrit aastas, à 4¹/₂—5 trükipgn. (72—80 lk.)
pillide ja lisadega, millest eriti nimetada

ARNO RAAG; ELISABETH ASPE.
ROIDULA KIRJAD OMAKSEILE
1873—1886.

EESTI RAAMATUTE ÜLDNIMESTIK,
ALATES 1924. A.

Viimane sisaldab kuudekaupa kõik Eestis ilmunud raamatud,
broshüürid, ajalehed ja ajakirjad ning Venemaal ilmunud eesti-
keelsed raamatud. Eriliselt tähtis raamatukogudele.

Kuukirja toimkonda kuuluvad

JOH. AAVIK, A. R. CEDERBERG, M. J. EISEN,
O. LOORITS, JUL. MARK, J. MÄGISTE, E. NURM,
A. SAARESTE, F. TUGLAS.

Tegev ja vastutav toimetaja JOH. V. VESKI.

Igas numbris pikemad kultuurajaloolised kirjutised ja ar-
vustused uuemate raamatute kohta. — Viimastel aastatel
on kaaslööd teinud: Mag. Joh. Aavik, prof. W. Ander-
son, mag. A. Anni, Paul Ariste, prof. A. R. Gederberg,
prof. Stefan Csekey, prof. M. J. Eisen, K. Ehrmann, J. El-
ken, dots. Villem Ernits, Ea. Hubel, dr. med. E. Jannsen,
A. Jürgenstein, prof. Lauri Keltunen, R. Kleis, prof. Kaarle
Krohn, Albert Kruus, A. Kruusberg, Erik Laid, M. Lepik,
Joh. Libe, Otu Liiv, Bernhard Linde, dr. O. Loorits, K. Lu-
miste, dr. med. A. Lüüs, dr. I. Manninen, prof. Julius Mark,
H. Naaso, Karl Mihkla, mag. Jul. Mägiste, D. Palgi, A. Palm,
Fr. E. Paas, J. Pert, F. Peitai, Dr. A. Pezold, H. Prants,
F. Puksov, Elmar Päss, Arno Raag, Ilmar Reiman, V. Ri-
dala, Artur Roose, G. Ränk, G. Saar, prof. A. Saareste,
mag. Joh. Schwalbe, dots. H. Sepp, prof. O. Sild, M. Silla-
ots, R. Sirge, prof. Gustav Suits, A. Säärts, Bernhard Sööt,
K. E. Sööt, lektor J. V. Veski, lektor Elemer Viranyi,
J. Virula, P. Voolaine j. l.

TELLIMISE HIND: 4 kr. aastas, 2 kr. poolaastas, 1 kr. veerand-
aastas. Üksiknumbreid müügit ei ole.

TELLIMISI VÕTAVAD VASTU kõik postiasutis- d, ajakirjanduse
kontorid, paremad raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usal-
dusmehed ja VÄLJAANDJÄ EESTI KIRJANDUSE SELTS,
TARTUS, LAI TÄNAV 35, TELEFON 6-01.

„EESTI KIRJANDUSE VAREMÄD AASTAKÄIGUD on müügil
otsas. Saada on veel aastakäike 1918—1924 à 3 kr. 60 s. ja
1925—1928 à 5 kr. aastakäik. Nahkkõites 1 kr. 75 s. kallim.
Üksiknumbreid 1906. a. peale à 40 senti.

